

โยนไสมนัสการ

วิธีคิดเพื่อเอาชนะความทุกข์

อ.วศิน อินทสระ

โยนไสมนัสการ

วิธีคิดเพื่อเอาชนะความทุกข์

อ.วศิน อินทสระ

โยนิโสมนสิการ
วิธีคิดเพื่อชนะความทุกข์
อ.วศิน อินทสระ

ชมรมกัลยาณธรรม

หนังสือดีลำดับที่ ๑๔๙

ฉบับธรรมทาน

สิงหาคม ๒๕๕๔ จำนวน ๔,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดยชมรมกัลยาณธรรม

๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ

อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐

โทรศัพท์ ๐๒-๗๐๒-๗๓๕๓, ๐๒-๗๐๒-๙๖๒๔

รูปเล่ม : บริษัท วิธิต่า จำกัด โทรศัพท์ ๐๘๖ ๗๘๗ ๘๘๐๐

ภาพปกและภาพประกอบ : สุวดี ผ่องโสภา

แยกสี : Canna Graphic โทร ๐๘๖ ๓๑๔ ๓๖๕๑

พิมพ์ที่ : บริษัท ชุมทองอุตสาหกรรมและการพิมพ์ จำกัด
โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๕-๗๘๗๐ - ๓

สัพพทานัง ชัมมทานัง ชินาติ
การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง
www.kanlayanatam.com

คำ อ นุ โ ม ท น า

ชมรมกัลยาณธรรมขออนุญาตพิมพ์หนังสือเรื่อง “โยนิโสมนสิการ” ข้าพเจ้าอนุญาตด้วยความยินดียิ่ง หนังสือเรื่องนี้ ขวัญ เพียงหทัย ศิษย์ผู้หนึ่งได้ถอดจาก เทปบันทึกเสียงคำบรรยายทางวิทยุกระจายเสียง อสมท. คลื่นเอฟเอ็ม ๑๐๐.๕ เมกกะเฮิรตซ์ รายการธรรมะ ร่วมสมัยหลายปีมาแล้ว

ชมรมกัลยาณธรรม โดยทันตแพทย์หญิงอัจฉรา กลิ่นสุวรรณรัตน์ ประธานชมรม ได้จัดพิมพ์ขึ้นใหม่อีก ครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นประโยชน์ทางความคิดและปัญญา ของสาธุชนทั่วไป ข้าพเจ้าอนุโมทนาต่อความคิดอันดีงาม ของชมรมฯ ขอให้เจริญมั่นคงยิ่งๆ ขึ้นไป

ด้วยความปรารถนาดีอย่างยิ่ง

ปรีชา ไชยสาร

คำนำ

ของชมรมกัลยาณธรรม

ความคิดคือโลก โลกหมุนไปด้วยความคิด สิ่งที่เราได้สัมผัสจากโลกภายนอก ย่อมบันดาลผลแตกต่างกันไปตามความรู้สึกนึกคิด ทำให้เกิดโลกภายในที่เราสัมผัสได้อย่างแท้จริง จะสุขหรือทุกข์ จะดีหรือร้ายชะตาชีวิตจะหมุนไปทางต่ำหรือสูง อยู่ที่เราคิดอย่างไร และควบคุมความคิดของเราได้หรือไม่

มีคนพูดถึง “โยนิโสมนสิการ” กันมาก สิ่งนี้พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญว่าเป็นบุญนิมิตแห่งชีวิตที่ดีงาม อันได้แก่ กัลยาณมิตร และโยนิโสมนสิการ ทั้งนี้ กัลยาณมิตรเป็นปัจจัยภายนอก ส่วนโยนิโสมนสิการนี้เป็นปัจจัยภายในตนเอง ย่อมมีคุณค่าและความหมายต่อความเป็นไปของชีวิตอย่างยิ่ง แม้ในชั่วชีวิตเราจะ

หากัลยาณมิตรสักคนได้แสนยาก แต่หากเรารู้จักคิด และคิดเป็น มีตนเป็นมิตรที่แท้ของตนเองได้ ชีวิตนี้ ย่อมมีแสงเงินแสงทองนำไปสู่อรุณรุ่งแห่งความเจริญ งอกงามไพบุลย์แน่นอน

ท่านอาจารย์วศิน อินทสระ ได้เมตตาอธิบาย เรื่องโยนิโสมนสิการ หรือวิธีคิดเพื่อชนะความทุกข์ไว้ในรายการธรรมะร่วมสมัย ซึ่งเป็นรายการสนทนาธรรม ทางวิทยุ อสมท. เว็บไซต์เรือนธรรมได้เรียบเรียงเป็น หนังสือ ซึ่งข้าพเจ้าได้ฟังและได้อ่านแล้วเห็นว่าเป็นการ นำเสนอที่ชวนฟังชวนอ่าน มีสาระแห่งธรรมที่สำคัญ นำศึกษาเรียนรู้ เป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจ ควรเผยแพร่ ให้กว้างขวาง เพื่อให้ทุกท่านได้มีชีวิตที่เป็นสุขเย็นด้วย ปัญญา ก้าวไปสู่อรยมรรคได้อย่างถูกต้องทาง เพราะ หากพวกเรารู้จักคิด คิดให้เป็น ก็เปรียบประดุจมีมือที่ คอยอ้อมโอบรวงข้าวไว้ รอคเคียวคือปัญญาทำงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสามารถจะโน้มนำ ชี้อ่าง แผ่ขยายทัศนคติที่ดีหรือความคิดนำร่องไปสู่คนรอบข้างได้ โลกนี้ย่อมจะน่าอยู่ขึ้นอีกมาก

ขอโน้มกราบบูชาอาจารย์คุณแก่ท่านอาจารย์วศิน อินทสระ ที่ได้สละเวลาอธิบายหลักธรรมเรื่องนี้ได้ อย่างแจ่มแจ้ง ชวนฟัง มีตัวอย่างที่ทันสมัยหลากหลาย อรรถรส เข้าใจง่ายเหมือนหงายของที่คว่ำ เนื่องในมงคลวาระวันคล้ายวันเกิดของท่านอาจารย์จะเวียนมาครบรอบปีที่ ๗๗ ในวันที่ ๑๗ กันยายน ศกนี้ ชมรม กัลยาณธรรมขอโน้มแสดงมุทิตาสักการะ บูชาพระคุณ ท่านอาจารย์ ด้วยการจัดพิมพ์หนังสือนี้แจกเป็นธรรมทาน เดินตามรอยปณิธานและปฏิบัติของ “ครู” ผู้เกิด มาเพื่อเป็นผู้ให้แสงสว่างทางปัญญามาอย่างต่อเนื่อง ยาวนาน และขอพระสังฆธรรมจงรุ่งเรืองในใจของปวง สรรพสัตว์ตราบนานแสนนาน

ทพญ.อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ
ประธานชมรมกัลยาณธรรม

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
หลักของโยนิโสมนสิการ	๑๑
กระบวนการในการคิด	๑๖
๑. คิดแบบสนองตัณหา	๑๖
๒. คิดตามแนวเหตุผล	๑๗
โยนิโสมนสิการมี ๒ ประเภท	๒๑
๑. ประเภทพัฒนาปัญญา	๒๑
๒. ประเภทสร้างเสริมคุณภาพจิต	๒๓
ความคิดอันตราย ๓ ประเภท	๒๕
๑. ไม่มองดู ไม่พูดถึงความผิดของตนเอง คอยมองดู คอยพูดถึงแต่ความผิดพลาด ของผู้อื่น	๒๕
๒. ทำผิดจนเป็นนิสัย	๒๗
๓. ทำร้ายตนเอง อ่อนแอ วิ่งหนีปัญหา ไม่เคยคิดแก้ปัญหา	๒๘

เรื่อง

หน้า

โยนิโสมนสิการ ๔ อย่าง

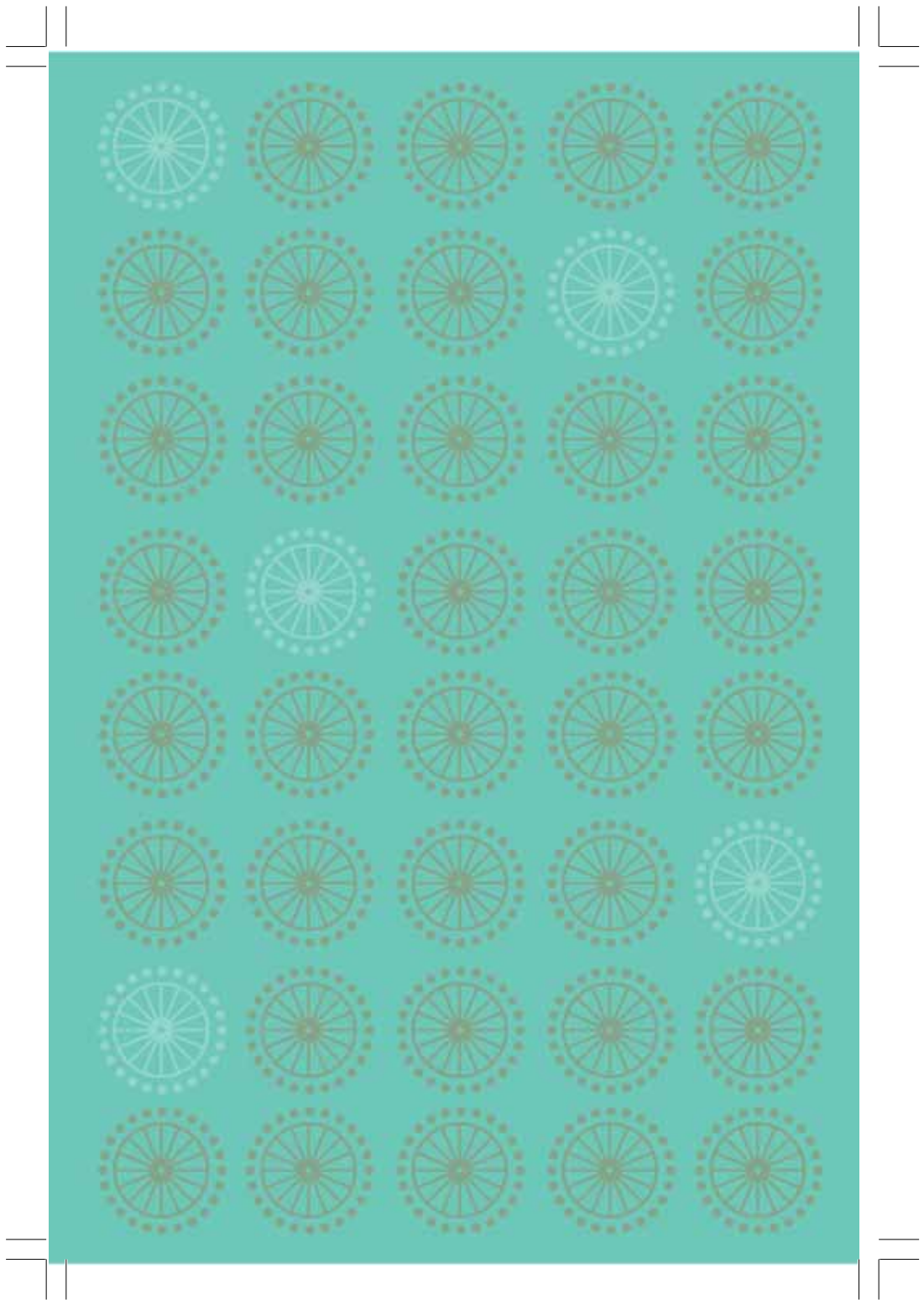
๑. อุปายมณสิการ	๓๔
๒. ปถมณสิการ	๓๖
๓. การณมณสิการ	๓๗
๔. อุปปาทกมณสิการ	๔๐

ความคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๑๐ ข้อ

๑. คิดแบบสวหาเหตุปัจจัย	๔๔
๒. คิดแบบแยกส่วนประกอบ ตามแนวขันธุ์ ๕	๕๑
๓. คิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา	๕๓
๔. คิดแบบแก้ปัญหา	๕๕
๕. คิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์	๖๙
๖. คิดแบบหาคุณโทษและทางออก	๗๒
๗. คิดแบบหาคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม โยนิโสมนสิการ	๗๕
๘. อุปายเจ้าคุณธรรม	๘๑
๙. คิดแบบอยู่ในขณะปัจจุบัน	๘๒
๑๐. การคิดไม่มองปัญหาด้านเดียวแบบ วิภังชวาท คือ แยกประเด็นปัญหา	๘๘

หลักของโยนิโสมนสิการ

ขอเริ่มต้นด้วยพระพุทธรูปปางก่อน พุทธปางที่เกี่ยวกับโยนิโสมนสิการ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “เราไม่พิจารณาเห็นธรรมสักอย่างหนึ่ง เป็นเหตุให้มีจกาทิฏฐิที่ยังไม่เกิด เกิดขึ้น มีจกาทิฏฐิที่เกิดแล้ว เจริญมากขึ้น เหมือนกับโยนิโสมนสิการ” โยนิโสมนสิการนี้ทำให้มีจกาทิฏฐิที่ยังไม่เกิด เกิดขึ้น ที่เกิดแล้ว เจริญมากขึ้น

ในข้อต่อมาก็ว่า “ภิกษุทั้งหลายเราไม่พิจารณาเห็นธรรมอื่นแม้สักอย่างหนึ่ง ที่เป็นเหตุให้สัมมาทิฏฐิที่ยังไม่เกิด เกิดขึ้น สัมมาทิฏฐิที่เกิดแล้ว เจริญมากขึ้น เหมือนกับโยนิโสมนสิการ” โยนิโสมนสิการ ทำให้

๑๒ โยนิโสมนสิการ

สัมมาทิฏฐิที่ยังไม่เกิด เกิดขึ้น ที่เกิดแล้ว เจริญมากขึ้น
นี้เป็นพระพุทธรูปในเอกธัมมาทิวาสี อังคุดตริกกาย
เอกนิบาต ข้อ ๑๘๕-๑๘๖ (พระไตรปิฎกบาลี เล่ม ๒๐)

มิจหาทิฏฐิก็มีปัจจัยอยู่ ๒ นะครับ คือ อโยนิโส
มนสิการกับปรโตโฆสะที่ไม่ดี ปรโตโฆสะแปลว่าสิ่ง
แวดล้อม เป็นตำราเป็นหนังสือ เป็นคนเป็นสำนักเป็น
อะไรก็ได้ครับ ถ้าแปลตามตัวก็แปลว่า เสียงจากผู้อื่น
เราก็ไปเชื่อเขา ถ้ามีโยนิโสมนสิการไม่เป็นไร โยนิโส
มนสิการจะเป็นตัวคุมให้เป็นไปให้ถูกต้องอยู่เสมอ ถึง
จะได้ฟังมาไม่ดี ได้ยินมาไม่ดี เข้าสำนักไม่ดี ก็เลือก
ได้ว่าอันนี้ไม่ถูกต้องไม่เอา อันนี้ดีก็เอา ตัวโยนิโส
มนสิการนี้เป็นตัวสำคัญมาก เหมือนเราเข้าไปตลาด
ผลไม้ จะไปซื้อส้ม เขาใส่กระดาษไว้ ถ้าหากว่ามีโยนิโส
มนสิการ ก็จะเลือกดูเอาผลที่สวยงาม ก็เลือกเอา
มาเพราะในสวนเดียวกันก็มีที่ดีบ้าง ไม่ดีบ้าง ก็เลือก
เอาได้ ถ้าหากว่าไม่มีโยนิโสมนสิการก็หลับหูหลับตา
หยิบเอามา เจอเน่าบ้างหรือโยนทิ้งไปหมดเลย

โยนิโสมนสิการ เรียบเรียงจากบทสนทนาในรายการ “ธรรมะร่วมสมัย” สถานี
วิทยุ อสมท. โดย พันเอก (พิเศษ) ทองขาว พ่วงรอดพันธุ์ สนทนากับวิทยากร
อ.วศิน อินทสระ

มีคนอยู่คนหนึ่ง คิดไม่เป็น คือขาดโยนิโสมนสิการ เขาทำงานเก็บเงินได้ ๑ ล้านบาท แล้วก็ให้คนที่ เป็นญาติ ทุ กุ ้ไป ทุ กุ ้ไปหมด บอกว่าเสียใจมาก แต่ว่าเขาคิดได้ ว่า “ไ ้เรา ก็อยาก ได้ดอกเบี ยเขาด้วย” เมื่อก่อนนี้ ล้าน หนึ่งไม่ใช่น้อยนะครั บ เรา ก็อยาก ได้ดอกเบี ยเขาด้วย หนึ่งก็คิดได้มา นิดหนึ่ง เรียกว่า เริ่มคิด เป็น ขึ้นมา คือมี โยนิโสมนสิการ ขึ้นมา แต่ยังไม่หาย แค้น เตรี ยมปี นจะ ไปฆ่าเขา พอดีไปคุยกับ ผู้รู้ มา

ท่านผู้รู้ ก็บอกว่า ถ้าเขาตายแล้วคุณก็ไปติดคุก เงินก็ไม่ได้คืน คุณก็ต้องติดคุก แล้วก็ ต้องคิดดูว่า มี คนจำนวน ไม่น้อย ในคุณ เสีย อิศรภาพ แล้ว ก็ยอม เสียเงิน ๑ ล้าน ๒ ล้าน ๓ ล้าน เพื่อให้ ได้ อิศรภาพ เพื่อให้ ออกจากคุก แต่ นี้คุณ เสียเงินไป ๑ ล้าน แล้ว ยังจะไป ติดคุกอีก ก็ ลองคิดดู เมื่อคิดดู ก็ ได้ความคิด เลย ระวัง ความคิด ที่ จะ ไปฆ่าเขา

มันเรื่องอะไร เรา จะ ต้อง ไปติดคุก เพราะเงิน ๑ ล้าน เสียเงิน แล้ว ยัง ไปติดคุกอีก เพราะ ฉะนั้น จึง ได้ความคิด ที่ คิด เป็น ขึ้นมา เพราะ ได้ ผู้รู้ ได้ นักปราชญ์ คนที่ เนะนำ

๑๔ โยนิโสมนสิการ

คือ ปรโตโฆสะที่ดี คือได้สิ่งแวดล้อมดี ได้คนแนะนำดี แล้วตัวเองก็เกิดโยนิโสมนสิการ เกิดความใคร่ครวญ คิดขึ้นมาได้ การใช้โยนิโสมนสิการสำคัญมากเลย คือ คิดเป็น

โยนิโสมนสิการ ถ้าแปลง่ายๆ ว่าคิดเป็น คิดเป็นระบบ คิดเป็นเรื่องเป็นราว มันเป็น Systematic thought ความคิดที่เป็นระบบหรือว่า thoughtful พวกที่คิดเป็นระบบ คิดเป็น เข้าใจในความคิด มีวิธีคิด มีสิ่งหนึ่งที่เราไม่ค่อยได้สอนกันในโรงเรียนคือวิธีคิด ว่าเรื่องนั้นๆ ควรจะคิดอย่างไร แล้วมันก็จะได้ผลออกมาดีมากๆ เลย ถ้ามีวิธีคิด หรือคิดเป็น

หลักของโยนิโสมนสิการ มีวิธีคิดอย่างไร มีเยอะครับ แล้วผมจะค่อยๆ ว่า ค่อยๆ ไป ผมคิดว่าเดี๋ยวจะไปถึงตรงนั้น

เมื่อหลายเดือนหลายปีมาแล้วครับ มีนักศึกษารามคำแหงไปหาผม แล้วก็เล่าเรื่องความคับแค้นไม่สบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือต้องสูญเสียเพื่อนไป

เรื่องของเรื่องก็คือเพื่อนไปมีคูรัก แล้วคูรักไม่ค่อยดี เขาบอกว่าเราก็น่าหวังดีกับเพื่อน เลยเตือนเพื่อนว่า เลิกเสียเถอะ ก็ไม่ยอมเลิก ทีนี้ก็เมื่อไม่ยอมเลิกก็เลยแยกทางกัน หมายความว่า เพื่อน ๒ คนก็เลยแยกทางกัน หวังดีแล้วเพื่อนไม่รับความหวังดี ไม่เชื่อฟัง แล้วก็มีความรู้สึกน้อยใจเสียใจมาก เสียหายที่สูญเสียเพื่อน เพราะว่าไม่ทราบจะทำอย่างไร เขาก็มาขอคำแนะนำ **ผมก็บอกว่าถึงคราวที่ต้องสูญเสีย เราก็ต้องยอม ให้เสียไป** เท่านั้นครับคำตอบ เขาบอกว่าไม่เคยคิดเลย คือคิดไม่ออก ไม่เคยคิดถึงคำคำนี้ ก็พอสะกิดนิดเดียวบอกว่า ถึงคราวที่จะเสียก็ต้องยอมให้สูญเสียไป คือไม่ต้องไปเสียตาย ไม่ต้องไปเสียใจ ก็ถ้าเราเป็นคนดี ต่อไปข้างหน้าเรายังหาเพื่อนที่ดีๆ ได้เยอะแยะ เพราะว่าดี มันดูดีนะครับ ชั่วมันก็ดูชั่ว แผลงวันก็ไปกับหมู่แมลงวัน แมลงผึ้งมันก็ไปกับหมู่แมลงผึ้งเป็นธรรมดา ไม่ว่าจะเพื่อน เป็นแฟน เป็นใคร เป็นอะไร เมื่อถึงคราวจะต้องเสีย ก็ต้องปล่อยให้เสียไป

คนที่เกิดปัญหา อยากจะให้คิดถึงเพื่อนฝูง ผู้เคารพนับถือปรึกษา คือว่าเจอทางตันไม่รู้จะไปปรึกษา

กับใคร ก็ให้คิดถึงเพื่อนฝูง อย่างตัวอย่างที่ลงหน้าหนังสือพิมพ์วันนี้ละครับ กระโดดตึกตาย ใหม่ๆ ที่สาเหตุก็เป็นเพียงว่า น้องสาวไม่กลับมาบ้าน มานอนด้วยก็กระโดดตึกตาย ชาวหนังสือพิมพ์วันนี้แค่นี้เอง ปัญหาแค่นี้เองนะ แล้วก็ฆ่าตัวตาย คิดไม่เป็น

มันมีกระบวนการอย่างไรบ้างในการคิดเป็น
มีอยู่ ๒ แนวนะครับ

ประการที่ ๑ คือ คิดแบบสนองตัณหา

คือคิดด้วยความอยาก คิดไปตามความอยาก
อยากได้นั้นอยากได้นี้ อยากเป็นนั้น อยากเป็นนี้ อยาก
สิ่งนั้น อยากสิ่งนี้ ความอยากเป็นสิ่งกระตุ้นเร้าให้คิด
มีความอยากเป็นตัวจูง เป็น motive ความอยากเป็น
ตัวเร้า คิดไปตามความอยาก ความคิดแบบนี้โดยมาก

ก็จะมีกับคนส่วนมาก มีแก่คนทั่วไปหรือส่วนมากมีความอยากเป็นตัวกระตุ้น เป็น motive เป็นแรงจูงใจ แล้วก็คิดไปตามแนวของความอยากเพื่อสนองตัณหาสนองความอยากของตนเอง ตรงนี้ทำให้เกิดความทุกข์ เพราะว่าธรรมชาติมันไม่เป็นไปตามความอยากของตน ธรรมชาติก็คือธรรมชาติ คนเราก็อยากให้เป็นไปตามที่ตนเองอยาก มันก็เลยเกิดความทุกข์ขึ้นมา โดยธรรมชาติมันไม่ได้เป็นไปตามที่เราอยาก มันมีเหตุปัจจัยของมัน

ประการที่ ๒ คือ คิดตามแนวเหตุผล

เป็นแนวปัญญาเป็นการสร้างนิสัยใหม่ให้แก่จิตใจ ซึ่งเคยชินอยู่กับความคิดแบบสนองตัณหา จิตของเรา มันเคยชินกับความคิดแบบสนองตัณหา ว่าทำแล้วได้อะไร เรียบแล้วได้อะไร ก็มีลูกศิษย์หลายคนไป

เรียนธรรมะ พ่อแม่ก็ห้ามไม่ให้ไปเรียน ว่าเรียนธรรมะแล้วได้อะไร ถ้าไปเรียนภาษาอังกฤษก็ยังไม่พอเอาไปใช้ไม่ได้เรียนธรรมะไปใช้อะไร พ่อแม่บางคนก็คิดไปตามแนวสนองตัณหาตลอดเวลา ทำอะไรก็ต้องได้อะไรมาเป็นวัตถุ เป็นสิ่งตอบแทนจึงจะพอใจ

เด็กบางคนที่เป็นลูก แกทะลุมิติขึ้นไป คือว่าอายุยังเด็กแต่ว่าจิตเป็นผู้ใหญ่ อายุจิตเจริญ บางคนก็เป็นผู้ใหญ่แล้วอายุ ๔๐, ๕๐, ๖๐ ปี แต่อายุจิตยังเป็นเด็กอยู่ เหมือนเด็ก ๆ เขาเรียกว่าเด็กในร่างผู้ใหญ่ แต่บางคนก็เป็นผู้ใหญ่ในร่างเด็ก ไม่เหมือนกัน ตรงกันข้ามเลย อันนี้ก็คิดไปตามแนวเหตุผล ก็ขัดแย้งกันบ้าง อะไรกันบ้างตามเรื่อง แม่กับลูก อีกคนหนึ่งก็คิดแบบแนวสนองตัณหา อีกคนหนึ่งก็คิดแบบแนวเหตุผล

เรื่องนี้มันเป็นปัญหาสังคมอยู่ เคยได้ยินอยู่ว่าพ่อแม่ส่งเสริมให้ลูกเรียน บอกว่าเรียนหมอลีจะได้มีเงินมีทองเยอะเยอะ แทนที่จะบอกว่าไปเรียนหมอจะได้เอาความรู้ไปช่วยเหลือสังคม ไม่ใช่อย่างนั้น อย่างนี้แสดงว่า ความคิดอย่างนี้เป็นความคิดแบบสนองตัณหา

บางทีเด็กเขาก็เชื่อนะครับ แล้วเขาเห็นตัวอย่าง
ของผู้ใหญ่ที่เดินอยู่ข้างหน้า คุณลุงก็ดี คุณอาก็ดี คุณ
อะไรหลายๆ คนที่เขาเป็นหมอรวย แล้วก็อยากจะรวย
เป็นหมอแล้วก็รวยจริงๆ ด้วย

มีคนคนหนึ่ง ลูกสอบเข้าโรงเรียนนายร้อย วัน
หนึ่งพ่อเขาก็มาคุยบอกว่า นี่ชื่อโทรศัพท์มือถือให้ลูก ๑
เครื่อง ลูกเอาไปโรงเรียนไปให้เพื่อนๆ เข้าโทรศัพท์ ไป
เก็บเงินจากเพื่อนๆ ทหารายได้ แก่ก็ภูมิใจว่าลูกของแก
ทหารายได้เป็นตั้งแต่เป็นนักเรียนนายร้อย หากว่าระบบ
ทหารไปสอนให้เห็นแก่ตัว เรียกว่าไปเอาผลประโยชน์
จากเพื่อนขึ้นมาอย่างนี้ ต่อไปเขาจะเป็นนายทหาร
อย่างไร นึกภาพไม่ออกว่าต่อไปเขาจะอยู่ในสังคมได้
อย่างไร คือความคิดอย่างนี้เป็นความคิดเพื่อสนอง
ความอยาก ก็เป็นกันส่วนมาก

ถ้าเพื่อผู้ใหญ่เขาอบรมลูกต้องมาตั้งแต่เด็ก ว่า
ถ้าเมื่อไปเป็นอะไรก็ไปเป็นเพื่อช่วยเหลือประชาชน หรือ
ว่าได้ทำประโยชน์ ไปเรียนอะไร ไปทำงานอะไรก็ไป
ทำเถอะ แต่ว่าขอให้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ว่าเพื่อเราจะได้

ช่วยเหลือประชาชน ช่วยเหลือผู้อื่น เอาการงานของเรา
นี้แหละเป็นแนวทางที่จะช่วยเหลือผู้อื่น

ความคิด ๒ แนวนี้ มันก็ขัดแย้งกันอยู่ ความคิด
คิดในแนวเหตุผลนี้เป็นสิ่งที่ดี คือว่าเป็นแนวคิดที่เป็น
ความคิดที่มีความจำเป็นแก่ตัวเรา คือขอให้คิดในสิ่ง
ที่ว่ามันจำเป็นแก่ตัวเรา เหมาะสมกับตัวเรา ไม่ต้อง
ตามโลกก็ได้ อันนี้แหละครับที่ปรัชญาสมัยใหม่เราเรียก
ว่า Existentialism แปลว่า อัตถิภาวะนิยม หรือชีวิต
นิยม เน้นไปในเรื่องที่ว่า ใ้บุคคลกระทำสิ่งต่างๆ ให้
เหมาะสมแก่ความจำเป็นของตน ไม่จำเป็นจะต้องไป
คอยดูว่าโลกเขาจะคิดอย่างไร คนอื่นจะเห็นอย่างไร
จะนิยมอะไรอย่างไรไม่สำคัญ แต่สำคัญอยู่ที่ว่าสิ่งนั้น
เหมาะสมกับเราอย่างไร ก็ทำไปตามนั้นให้เหมาะสม
แก่เรา เพราะทำสำเร็จได้ก็ด้วยทำสิ่งที่เหมาะสมกับตัว

แต่ละคน บางทีก็อาจจะไปคิดเอามาตรฐานของ
คนอื่นมาเป็นแบบอย่าง คือว่าถ้าเป็นขงุนมันก็ต้องดี
อย่างขงุน ถ้าเป็นมะม่วงก็ดีย่อม่วง เป็นทุเรียนก็
ดีอย่างทุเรียน จะให้ขงุนมันเหมือนมะม่วง จะพัฒนา

ไปอย่างไรมันก็ไปไม่ได้ มันคนละอย่างกัน แต่ว่าเมื่อ
เอามารวมกันแล้วมันก็ดีนะ ได้ประโยชน์ทั้งมะม่วงทั้ง
ขนุนทั้งทุเรียน หมายความว่า กินอย่างโน้นบ้าง กิน
อย่างนี้บ้าง มันก็มีคุณสมบัติคนละอย่าง

ผมขอเสนออีกนิคิดหนึ่ง คือ โยนิโสมนสิการ มี ๒
ประเภท

ประเภทที่ ๑ เรียกว่าประเภทพัฒนาปัญญา

คือโยนิโสมนสิการในเรื่องสังขธรรมและสมมติ
ธรรม มีความรู้ความเข้าใจว่าอะไรเป็นสังขธรรม อะไร
เป็นสมมติธรรม ก็ขอให้นึกดูว่าคนส่วนมากอยู่ในโลก
ของสมมติ อย่างน้อยเราก็ยังเลิกสมมติไม่ได้แต่เราจะ
ต้องรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่สมมติ อะไรเป็นของจริง ต้องคิด
ให้ได้ให้เป็น อย่างเช่นว่า ยศ คักดี เงิน ตำแหน่ง

พวกนี้เป็นของสมมติกัน หรือว่าในตัวคนของเรา รวมกันทั้งหมดเป็นคน เป็นสิ่งสมมติว่าเป็นคน ของจริงก็คือธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ วิญญาณ หรือธาตุก็ประมวลกันเข้าเป็นคน ก็เรียกว่า คน หรือชื่อ ก ข ค ง เป็นสิ่งสมมติทั้งนั้น ของจริง ก็คือ ชั้นท์ ๕ ธาตุ ๖ ของจริงก็คือชั้นท์ ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ แล้วมารวมกันเข้าก็เป็นสิ่งสมมติ

อย่างวิทยาศาสตร์นะครับ เขาเรียกว่า อะตอม พอเราแยกย่อยออกไป มันเป็นอะตอม คือว่าสารแยกไปๆ มันก็เป็นอะตอม แล้วเราก็มองเห็นเป็นรูปร่างแบบนี้ก็เป็นสิ่งสมมติ ไม่ใช่ของจริง เป็นสารประกอบพยายามศึกษาให้รู้ โยนิโสมนสการประเภทพัฒนาปัญญา ต้องศึกษาให้รู้ว่าอะไรเป็นอะไร อะไรเป็นสิ่งสมมติ แล้วเราก็ได้สบายใจ รู้อะไรเป็นสิ่งสมมติ อะไรเป็นของจริง อย่างเหรียญตรา สายสะพาย อะไรอย่างนี้ มันก็เป็นของสมมติ อันนี้ไม่ได้กระทบใครนะครับ คือบอกให้รู้ความจริงก็คือของสมมติ เป็นของสมมติ ไม่ใช่ของจริง แม้แต่พดยศนี้ก็สมมติเหมือนกัน ไม่ใช่ของจริง สมมติคือต้องเล่นแบบสมมติ แต่ต้อง

ยอมรับมันเป็นสมมติสัจจะ มันเป็นจริงแต่ว่าต้องรู้ไป
อีกขั้นว่าเป็นจริงอย่างสมมติ ไม่ใช่จริงอย่างแท้จริง
ที่นี้พอรู้อย่างนั้นมันก็สบายนะครับ สบายไปเยอะ คือ
จริงที่อยู่บนสมมติ กับจริงที่อยู่บนความจริงโดยแท้
ที่อยู่บนสมมติเรียกว่าจริง-ไม่จริง จริงที่อยู่บนสัจจะ
ถือว่าจริง-จริงๆ

ประการที่ ๒ ประเภทสร้างเสริมคุณภาพจิต

ปลูกเร้าให้เกิดคุณธรรม หรือโยนิโสมนสิการ
ระดับจริยธรรมซึ่งมีความสำคัญมาก ปลูกเร้าให้เกิด
คุณธรรม ให้เรามีความคิดที่ดี ทำให้เราได้แนวคิดที่ดี

มีพระรูปหนึ่งสมัยพุทธกาล บวชแล้วท่านบอกว่า
ลึกลับทบทวนปฏิบัติในพระพุทธานามีนามาก มีวินัยมาก

เหลือเกิน ศึกษาไม่ไหว จะลี้กแล้ว พระพุทธเจ้าก็บอกว่าไม่ต้องรักษามากหรอก รักษาอย่างเดียวได้ไหม ถ้ารักษาอย่างเดียวได้ก็ให้รักษา ให้รักษาอย่างเดี๋ยวนะ ให้รักษาจิต หรือความคิด อย่าคิดไปในทางอกุศลก็พอแล้ว ให้คิดแต่ในทางกุศล ทำได้ไหม ท่านก็กราบทูลว่า ทำได้ ลองดูสัก ๗ วัน พระท่านก็ทำได้ เพราะคิดไปในทางกุศล คิดดี กายวาจาก็ดี เพราะว่ากายวาจามันก็ขึ้นอยู่กับความคิด รักษาอย่างเดี๋ยวนะคือรักษาความคิดให้ขึ้นอยู่ในทางที่ดี ก็ไม่ต้องไปรักษาอย่างอื่น พระวินัย ๒๒๗ ข้อ ก็ไม่ต้องไปรักษา คือรักษาข้อเดี๋ยวนะคือรักษาจิต

เพราะฉะนั้น คนที่ไปล่วงศีลล่วงวินัย คือไปจากความคิดที่ไม่ดีก่อน พอรักษาความคิดได้ก็รักษาได้หมด ศีลทุกข้อก็ทำได้รักษาได้ แล้วก็ถ้าคิดไปในทางกุศล อยู่เรื่อยๆ ธรรมะก็รักษาได้หมดเหมือนกัน ความคิดอย่างนี้เรียกว่า ความคิดที่ปลุกเร้าคุณธรรม ถือว่าเป็นระบบจริยธรรม ทำให้เรามีระดับจริยธรรมที่ดีขึ้น หรือว่าคิดไปในทางที่ดีเสมอ ก็จะได้ประโยชน์มาก

ความคิดอันตราย ๓ ประเภท

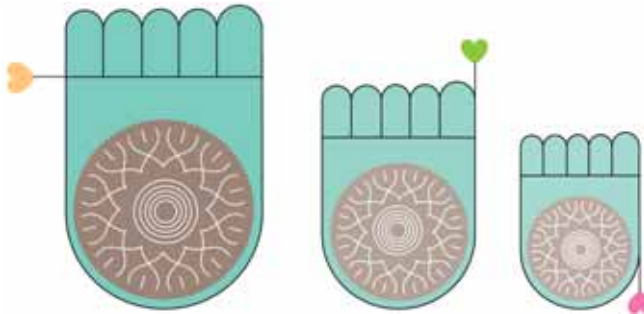
ประการที่ ๑ ไม่มองดู ไม่พูดถึงความผิดของตนเอง คอยมองดู คอยพูดถึงแต่ความผิดพลาดของผู้อื่น

อันนี้ความคิดอันตรายประการที่ ๑ ในครอบครัวที่มีปัญหาพ่อแม่ลูก ก็มักจะเป็นอย่างนี้นะครับ ที่ทำงานหรือที่อะไรก็เหมือนกัน ถ้าเผื่อว่ามีแต่คนที่ไม่มองดูความผิดของตนเองบ้าง คอยมองดูแต่ความผิดพลาดของคนอื่นก็จะมีปัญหา มีอันตราย ในครอบครัว

ท่านบอกว่า ก่อนแต่งงานควรรีลิมตาทั้งสองข้าง แต่ว่า แต่งงานแล้วก็ปิดเสียข้างหนึ่ง เพื่อไม่ต้องมองดูข้อผิดพลาดบกพร่องของอีกฝ่ายหนึ่งมากเกินไป ไม่บอดทำ เป็นเหมือนบอด ไม่หนวกทำเป็นเหมือนหนวก มีเรื่องเล่าว่าคนเขาจับลิงมาได้ตัวหนึ่ง แล้วก็มาอยู่กับคนเสียนานหลายเดือน พอกลับไปป่าไ้พวกลิงด้วยกันก็มาล้อมถามว่ามนุษย์เขาพูดอะไรกันบ้างถึงตัวที่มาอยู่กับมนุษย์ก็เล่าให้ฟัง ไ้ลิงพวกนั้นก็อดหู บอกโอย ฟังไม่ได้เลย เขาพูดกันอย่างนั้นซี้วหรือ ก็เป็นนิทานซ้ำชั้น

ผมขยายความตรงนี้ว่า เพื่อจะไม่มองดูข้อผิดพลาดของอีกฝ่ายหนึ่งมากเกินไป นอกจากนี้แล้วเพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขความสุภาพอ่อนโยนและเห็นใจพ่อแม่ไม่เข้าใจลูก ลูกไม่เข้าใจพ่อแม่ คือว่าถ้าทุกคนถือเอาตนเป็นจุดศูนย์กลางของความถูกต้อง ก็จะต้องรุกรานเสรีภาพของคนอื่นๆและผู้อื่นก็จะรุกรานเสรีภาพของผู้อื่นต่อๆ ไป ต่างคนต่างก็เป็นนรกของกันและกันอย่างที่ ผมอง พอล ซาร์ต นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสได้เคยกล่าวเอาไว้ว่า “นรกคือผู้อื่น” นี้ในบทละครเรื่อง No exit ของ ผมอง พอล ซาร์ต

ประการที่ ๒ ทำผิดจนเป็นนิสัย เข้าใจผิดคิดว่า ตัวเขาเป็นคนเลว เพราะว่าโชคไม่ดี ถ้าเป็นคนเลว เป็นคนตกต่ำก็เพราะโชคไม่ดี เพราะชะตาชีวิต กำหนดมาให้ โชคชะตาเป็นอย่างนั้นจึงโกรธ แล้วก็ ไม่ยอมยกตนเองขึ้นจากหล่มของหายนะ

อันนี้ก็คือไม่ยกตนเองขึ้นมาจากความบกพร่อง ผิดพลาด นี่ก็ทำผิดจนเป็นนิสัย เพราะทำผิดแล้วก็มัว คิดว่า ที่ผิดเพราะโชคไม่ดี แล้วก็ไปโทษชะตาชีวิต มาถึงตรงนี้ผมขอตั้งปัญหาเอาไว้ให้ท่านผู้ฟังลองโทรฯ เข้ามาวิจารณ์ดูนะครับ ว่าสิ่งที่เราเรียกว่า ชะตาชีวิต ของคนเรามีหรือไม่มี ถ้ามี อะไรเป็นตัวกำหนดแล้วก็ แก้ไขได้หรือไม่ ก็ขอตั้งเอาไว้เป็นปริศนานะครับ

**ประการที่ ๓ ทำร้ายตนเองอ่อนแอ วังหนี
ปัญหา ไม่เคยคิดแก้ปัญหา** คนที่มีความรู้แล้วก็
อาจมีความสามารถ แต่ไม่ใช่ความรู้สามารถให้สม
กับที่มี ก็จะไม่ได้รับการยกย่อง แล้วก็อาจอยู่ไม่ได้
ในโลกที่สับสนของเรา

ผมขอเล่าเรื่องประกอบนะครับ มีหญิงคนหนึ่ง
มีลูกออกมาปากแหวง เป็นทุกข์จนคลั่ง แล้วก็ฆ่าลูกตาย
แล้วก็ฆ่าตัวตายตามไปด้วย ทั้งๆ ที่หมอก็ยืนยันว่า
ปากแหวงอย่างนี้ ความรู้ความสามารถทางศัลยแพทย์
สมัยใหม่ พอจะทำให้หายเป็นปกติได้ แต่ก็ไม่ฟังเสียง
ใคร ผู้หญิงคนนี้เป็นทุกข์อย่างหนักเสียใจอับอาย ใน
ที่สุดก็ทำร้ายตัวเองหนีปัญหา ความจริงปัญหาอย่างนี้
แก้ไขง่าย แค่ว่าอดทนเสียหน่อย ใจเย็นเสียหน่อย ยัง
มีปัญหาอย่างอื่นอีกมากมายที่สามารถจะแก้ไขได้ด้วย
ความอดทน มีปัญหาแล้วคิดสู้ปัญหา เพราะว่าตาม
ความเป็นจริงแล้วอุปสรรคจะมีมากแค่ไหน ก็ยังน้อยกว่า
ที่เราเก็บมาคิดกังวลใจ

ผมขอชี้แจงนี้อีกทีนะคะรับ **“อุปสรรคจะมีมาก
แต่เหน็ดเหนื่อยน้อยกว่าที่เราเก็บมาคิดเป็นกังวลใจ”**

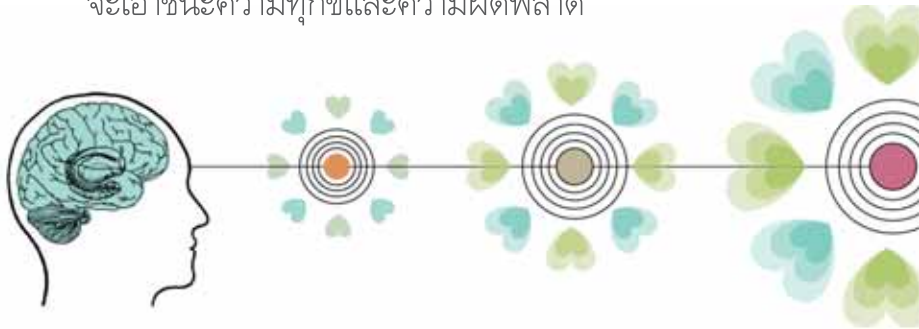
พระพุทธเจ้าตรัสว่า “คนสองคนทำความชั่วเหมือนกัน
ได้รับผลไม่เท่ากัน” คนหนึ่งได้รับมาก อีกคนหนึ่งได้
รับน้อย เพราะคน ๒ คนต่างกัน ถือว่าคนที่ได้รับผล
มากเพราะเป็นผู้ที่ไม่ได้อบรมกาย ไม่ได้อบรมศีล
ไม่ได้อบรมจิต ไม่ได้อบรมปัญญา มีคุณธรรมน้อย มี
จิตใจคับแคบ มีปกติอยู่เป็นทุกข์แม้ด้วยเรื่องเพียง
เล็กน้อย เรียกว่า *อุปทุกขวิหารี* มีปกติอยู่เป็นทุกข์
แม้ด้วยเรื่องเพียงเล็กน้อย อะไรนิดอะไรน้อยก็เก็บ
มาเป็นทุกข์ ทุกข์ร้อนใจ เผาตัวเอง ทำร้ายตัวเอง ส่วน
คนที่ทำชั่วเหมือนกันแต่ได้รับผลชั่วน้อย ก็เพราะว่า
เป็นคนที่ได้รับการอบรมกาย อบรมศีล อบรมจิต อบรม
ปัญญา เป็นคนมีคุณธรรมมาก มีจิตใจกว้างขวาง มีใจ
ใหญ่ มีปกติอยู่ด้วยธรรม มีเมตตาหาประมาณมิได้
เรียกว่า *อุปประมาณวิหารี* อยู่แบบโดยคุณธรรม ที่หา
ประมาณมิได้ อยู่ด้วยธรรม มีเมตตา เป็นต้น หา
ประมาณมิได้ คนอย่างนี้ถ้าทำดีเท่ากับคนแบบข้างต้น
ก็ได้ดีมากกว่า เพราะว่ามีเครื่องรองรับดีมากกว่า

ความลับอย่างหนึ่งของการดำเนินชีวิตที่ดี คือ ความฉลาดและความกล้าหาญที่จะเอาชนะความทุกข์ ความผิดพลาด มีบางครั้งที่เราต้องทิ้งปัญหาไว้ก่อน แล้วหันไปทำสาธารณประโยชน์ ปล่อยให้ปัญหาที่เหลืออยู่คลี่คลายไปเอง แล้วก็หัวเราะเยาะตัวเองเสียบ้าง สมน้ำหน้าตัวเองเสียบ้าง พร้อมกับเสียงหัวเราะเบาๆ ของเราเอง บางคราวจำเป็นต้องนึกว่าเราเป็นเพียงตัวตลกตัวหนึ่งของโลก

ความทุกข์หรือปัญหาบางอย่าง มันคล้ายๆ หัวสิวครับ ถ้าเมื่อเราไปเล่นมันมาก เราไปบีบมันคลึงมัน มันยิ่งซ้ำใหญ่ แล้วก็ยิ่งเป็นแผล เป็นแผลเป็น ถ้าเราปล่อยให้ไม่รู้ไม่ชี้ ให้มันแตกเองแล้วมันหายเอง แล้วหน้าก็ไม่เป็นแผลด้วย คล้ายๆ ปัญหาบางอย่างความทุกข์บางอย่างมันเหมือนหัวสิวนะครับ ก็ให้ปฏิบัติกับความทุกข์บางอย่าง ปัญหาบางอย่างเหมือนหัวสิว คือปล่อยให้มันไว้อย่างนั้น ให้มันแตกไปเอง คลี่คลายไปเอง หน้าก็ไม่เป็นแผลเป็น ก็ไม่เป็นไร

ที่สำคัญประการหนึ่งนะครับ คนจะสนใจอย่างมากคือว่าเป็นความลับของการดำเนินชีวิตที่ดีก็คือ มีความฉลาดแล้วก็มี ความกล้าหาญ ที่จะเอาชนะความทุกข์ ความผิดพลาด อันนี้เป็นเรื่องสำคัญมากเลย คือว่าเป็น the art of living เลย เป็นศิลปะในการดำเนินชีวิต คือ มีความฉลาดและมีความกล้าหาญที่จะเอาชนะความทุกข์และความผิดพลาด

รางวัลที่ประเสริฐรางวัลหนึ่งในชีวิตของคนเรา ถ้าทำได้ก็คือว่า **ฝึกนิสัยให้เป็นคนหัดคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้ง อันนี้คือโยนิโสมนสิการ** ที่พระพุทธเจ้าท่านทรงเรียกว่าโยนิโสมนสิการ มันเป็นรางวัลที่ประเสริฐอย่างหนึ่งในชีวิต ถ้าเราฝึกนิสัยให้เป็นคนหัดคิดอะไรเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้ง ชูกลงไป หรือสาวลงไปจนถึงต้นตอของมันทุกๆ เรื่องที่เราสนใจ

๓๒ โยนิโสมนสิการ

อันนี้จะเป็นรางวัลที่ดีของชีวิต ไม่ผิวเผิน แต่เป็นคน
รู้จัก เข้าใจจริง ทำนองนี้นะครับ เรียกว่าโยนิโสมนสิการ

กฎแห่งกรรมมียืดหยุ่นใหม่ ก็มีเหมือนกัน บาง
ครั้งก็มีเหมือนกัน กฎแห่งกรรมไม่ใช่กฎที่ตายตัวว่า
คนทำชั่วเหมือนกัน ทำความชั่วย่างเดียวกัน แต่ว่า
ได้รับผลไม่เหมือนกัน อยู่ที่เงื่อนไขอีกเหมือนกัน คน
ทำความดีเหมือนกัน ความดีอย่างเดียวกันจะได้รับผล
ไม่เท่ากัน อยู่ที่เงื่อนไขต่างๆ มากมาย ที่จะเข้ามา
เกี่ยวข้อง ในการทำความดีหรือทำความชั่ว

อย่างที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่าบุคคล ๒ คน
คนหนึ่งทำชั่วย่างนี้แล้วตกนรก แต่อีกคนหนึ่งทำแล้ว
ไม่ตกนรก อยู่ที่เงื่อนไข มันมีเงื่อนไขเข้ามาเกี่ยวข้อง
เยอะในชีวิตคน ที่นี้ผู้ฟังก็ไม่ค่อยเข้าใจ ก็เลยอุปมา
ให้ฟังว่า เหมือนกับเรือ ๒ ลำ ลอยลำอยู่เคียงกันอยู่
เทียบกันลำหนึ่ง ก็เอาก้อนหิน ๑๐ กิโล ใสลงไปในเรือ
ลำหนึ่งจม พอก้อนหินเพิ่มลงไป ๑๐ กิโล จมทันทีเลย
อีกลำหนึ่งยังลอยลำได้สบาย เพิ่มอีกเป็น ๒๐ กิโล ก็
ยังไม่จม เพิ่มเป็น ๓๐ กิโลก็ยังไม่จม ถามว่าเพราะอะไร

ลำแรกมันปริ่มแล้ว พร้อมที่จะจม พอเพิ่ม
น้ำหนักเข้าไปอีกหน่อยเดียวกัจมทันที แต่อีกลำมัน
ลอยล่ำสบายๆ ไม่ได้บรรทุกน้ำหนักอะไรเลย อันนี้
พระพุทธเจ้าท่านก็ตรัสว่า คนทำความชั่วเหมือนกัน คน
หนึ่งไปนรก คนหนึ่งไม่ไป คนที่ไปเพราะว่าไม่ได้
อบรมกายไม่ได้อบรมจิต ไม่ได้อบรมปัญญา เรื่องนี้
พูดแล้วอีกคนหนึ่งเป็นคนอบรมกาย อบรมจิต อบรม
ปัญญา มีชีวิตอยู่ดีตลอดก็โดยบังเอิญไปทำความชั่ว
บางอย่างก็ไม่ใช่ไร นี่คือเงื่อนไขในเรื่องกฎแห่งกรรม

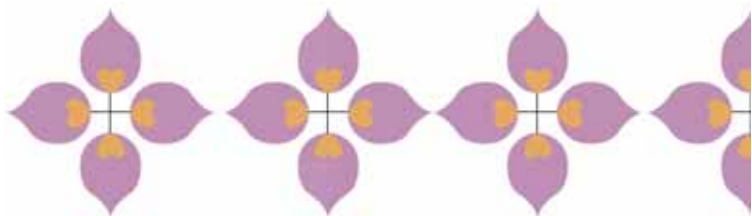
โยนิโสมนสิการ ๔ อย่าง

ประการที่ ๑ เรียกว่า อุปายมนสิการ

พิจารณาโดยอุบายอย่างมีระบบ เพื่อให้รู้ความจริงให้เข้าถึงสัจจะ เช่น เข้าถึงความจริงที่ว่าสิ่งทั้งปวง อยู่ภายใต้อำนาจอันเฉียบขาดของความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา มีวิธีคิดให้เป็นสุขแม้ในเหตุการณ์ที่เป็นทุกข์หรือในเหตุการณ์ที่น่าจะทุกข์ มีปัญญามองหาแง่ดีของสิ่งร้ายที่เกิดขึ้นแล้ว คนอย่างนี้ต้องเป็นคนที่มีปัญญา เหมือนสุภาวิตที่ว่า *ปญญาสทิตโต นโร อิท*

อปีทุกเขสุ สุขานิ วินุทติ ผู้มีปัญญาในโลกนี้ จะหาความสุขได้แม้ในเหตุการณ์ที่น่าเป็นทุกข์ หรือในทุกข์นั้นเองหาความสุขได้ในทุกข์ หาความเย็นได้ในที่ร้อนหาโอเอซิสได้ในทะเลทราย หาแหล่งน้ำได้ในทะเลทรายเหมือนบางคนทำงานหนักแต่ว่าต่อสู้กับงาน ถึงแม้จะเหนื่อยยากลำบากอย่างไร มันก็มีความสุขนะครับ อันนี้เป็นอุบายมณฑลิกการ พิจารณาโดยอุบายที่เป็นระบบ

บางคนตรงกันข้าม คือว่าถ้าเป็นคนโง่ก็จะหาความสุขได้แม้ในเหตุการณ์ที่น่าจะสุข แต่ถ้าคนฉลาดเขาจะหาความสุขได้แม้ในเหตุการณ์ที่น่าเป็นทุกข์ คือมองหาความสุขได้ อย่างว่าเป็นโรคภัยไข้เจ็บมันก็หาความสุขได้จากการเป็นทุกข์นั้นเอง หาประโยชน์หาอะไรจากความเป็นโรค ทำให้เราฉลาดขึ้น อย่างที่อาจารย์พุทธทาสบอกว่า “เป็นโรคทุกที ทำให้ฉลาดขึ้นทุกที” ก็ดีเหมือนกัน นี่คืออุบายมณฑลิกการ

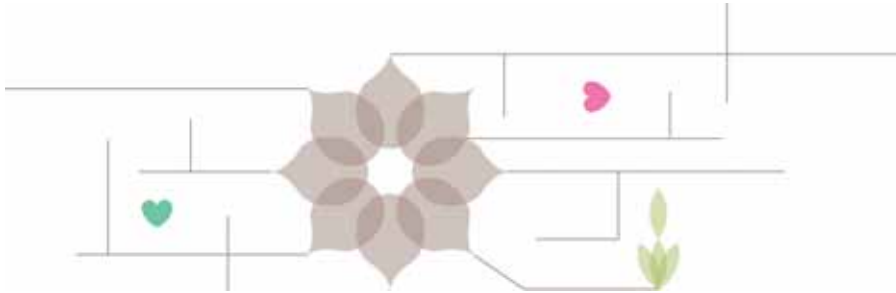

ประการที่ ๒ เรียกว่า ปถมนสิการ

แปลว่า คิดถูกทาง คิดต่อเนื่องเป็นลำดับตาม
แนวเหตุผล แม้ในทางที่ดีด้วยกันแล้ว ก็ยังพิจารณา
หาทางว่า ควรจะดำเนินทางไหนจึงจะดีที่สุด เป็น
ประโยชน์ที่สุด นี่ก็คือการเลือกวิถีชีวิต ซึ่งก็อยู่ในวิสัย
ที่เราจะเลือกได้และเหมาะสมแก่ตัวเรา

อันนี้ก็มาตรงกับแนวปรัชญา Existentialist
ปรัชญาอัตถิภาวนิยม หรือปรัชญาที่ว่าด้วยอุดมคติว่า
ด้วยเสรีภาพ ว่าด้วยการเลือก พวกนี้ นะครับ Existentialism
พวกนี้ Existential เขาจะไม่ค่อยพอใจกับ
ที่เห็นๆ อยู่ที่เป็นๆ อยู่ คือคิดว่ามันน่าจะมีอะไรที่ดีกว่านี้
ไม่ใช่ให้ขัดสันโดษ คือว่าไม่พอใจ ไม่สันโดษในกุศล
ธรรม ในทางที่เห็นว่าดีอยู่แล้ว อะไรที่มันจะดีที่สุด คน
ที่ทำถูกเหมือนกันอาจจะได้รับรางวัลไม่เหมือนกัน อาจ
เป็นว่าเงินเดือนไม่เหมือนกัน พื้นฐานไม่เหมือนกัน สิ่ง
แวดล้อมต่างกันไม่เหมือนกัน อย่างบางคนมีเงินอยู่
๑๐๐ บาทไปจ่าย ๑๐๐ บาท ก็หมดแล้วนะครับ หมด
เกลี้ยงเลย บางคนเมื่อจ่าย ๑,๐๐๐ บาท ยังเหลืออีก

ตั้งปึกใหญ่ ทูنهاเยอะนะ เขาไม่เป็นไร

ประการที่ ๓ การณมนสิการ

แปลว่า คิดตามเหตุ เป็นไปตามอำนาจของเหตุ ไม่ตั้งมั่นตันทุรังในสิ่งที่ไม่สมควร ยอมรับผิดเมื่อเห็นว่าได้ทำผิดไป ไม่อ้างเหตุผลเข้าข้างตนเองเพื่อให้ตนถูกหรือไกลไปข้างทางชุนๆ คือยึดหยุ่นตามเหตุการ์ณ ไม่แข็งทื่อตายตัวจนไม่คำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็น ประกอบด้วยคุณสมบัตติ การณวลิกิตา คือ Conditionality หรือ If-then-law คือมีเงื่อนไขตลอด ทุกอย่างมันมีเงื่อนไข สมควรจะเป็นผู้ที่เรียกกันในภาษาบาลีว่า การณวลีโก เป็นผู้ที่อยู่ในอำนาจแห่งเหตุ ไม่ตั้งมั่นตันทุรัง ดำเนินชีวิตถูกต้องตามเหตุการ์ณที่สมควร แต่ไม่ใช่อ่อนแอหรือขาดหลักการ

การณมนสิการ ก็คิดไปตามเหตุ ไปตามเงื่อนไข มันมีเงื่อนไข ถ้าเป็นอย่างนี้ต้องทำอย่างนี้ ถ้ามีเงื่อนไข อย่างนี้ต้องทำอย่างนี้ คือไม่ถืออะไรตายตัวที่ไป อย่าง เช่น พระพุทธเจ้าท่านทรงบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุแล้ว ท่านก็ถอนสิกขาบท บัญญัติแล้วก็ถอน ถอนแล้วก็บัญญัติ แล้วก็มีบางคนติเตียนว่า ทำไมนะพระพุทธเจ้า เอาแน่นอนอะไรไม่ได้ เดี่ยวก็ถอน เดี่ยวก็บัญญัติ เพราะเหตุที่ว่าพระพุทธเจ้าท่านการณวลีโก ท่านขึ้นอยู่กับอำนาจแห่งเหตุ ว่าเหตุมันเป็นอย่างนี้ก็ต้องทำ อย่างนี้ เช่นว่าทรงบัญญัติเรื่องรองเท้าให้ใช้รองเท้า ชั้นเดียว ต่อมาพระที่ไปอยู่ในที่กัณดาร ท่านก็กลับมา กราบทูลบอกว่า รองเท้าชั้นเดียวไม่พอเพราะว่าพื้น ที่มันขรุขระ ก็ทรงอนุญาตให้เป็น ๒ ชั้น ๒ ชั้นแล้วยัง ไม่พอก็อนุญาต ๓ ชั้น จนกว่าจะพอ หนาขึ้นตาม ความจำเป็นตามเหตุการณ ท่านจะยืดหยุ่น ยืดหยุ่น อยู่ตลอดเวลา เพราะในศาสนาพุทธไม่มีสิ่งที่เรียกว่า Dogma กฎเกณฑ์ตายตัวจะไม่มี แต่ท่านจะยืดหยุ่น ไปตามเหตุการณ ตามเงื่อนไขอยู่เสมอ มี Conditionality ตลอดเวลา

ที่นี้มีคนถามว่า เอ๊ะ ถ้าอย่างนั้นกฎแห่งกรรม ให้
 สันโดษในปัจจุบัน ๔ ไม่ให้สันโดษในกุศลธรรม อันนี้ก็
 ลำคัญมากเหมือนกัน ปณณสิการ คิดถูกทางแล้วก็
 เลือกว่าทางไหนคิดดีที่สุด การคิดนี้ บางทีมันคิด
 ไม่ออก คือคิดแล้วก็ เอ๊ะ ชีวิตของเราทำไมถึงเป็น
 อย่างนี้ เดี่ยวอยู่บ้านมีปัญหา ที่ทำงานก็มีปัญหา ไม่รู้
 จะเอาอย่างไร ก็เหล่านี้ดีที่สุด หาทางออกทางนี้มันไม่มี
 ปัญญาปัญญาเป็นเครื่องกรอง บางคนว่าไปวัดพระก็ดำ
 กลับบ้านเมื่อกี้เทศน์ อันนี้ทางด้านจริยศาสตร์ จะสอน
 เรื่องนี้มาก สอนเรื่องว่าให้พิจารณาหาว่าอะไรมันดีกว่า
 และอะไรมันดีที่สุด Supreme good ความดีที่สูงสุด
 มันควรจะเป็นอะไร แต่ถ้าอันหนึ่งดี อันหนึ่งไม่ดี ไม่
 เป็นปัญหา เพราะว่าเราเลือกได้ง่าย แต่ว่าดีด้วยกันมัน
 เลือกยาก ในคนที่ปัญญา มีโยนิโสมนสิการ จึงจะ
 เลือกได้

ประการที่ ๔ อุปปาทมนสิการ

คือ คิดในเชิงเร้ากุศลธรรมให้เกิดความเพียรชอบ ให้หายกลัวในสิ่งที่เคยกลัว หรือในสิ่งอันไม่ควรกลัว เพื่อให้เกิดผลที่พึงประสงค์ พระพุทธเจ้าได้ทรง ประทานแนวคิดนี้แก่พระสาวกอยู่เสมอ ผู้ที่ท้อถอย ในความเพียร ผู้ที่ย่อหย่อนในกุศลธรรม ให้กลับ ดำเนินไปในทางที่ดีทางกุศลธรรม บางทีก็ทรงเล่าเรื่อง ในอดีตของพระสาวกบ้าง ของพระองค์เองบ้าง เรียกว่า ชาติก บางทีก็มีพระบางรูปถอยความเพียร เวียนมา เกียจคร้าน ท่านก็บอกว่า สมัยก่อนนี้เคยไปทะเล ทรายด้วยกันจำได้ไหม เธอเป็นคนซุก ทำให้พรรค พวกรอดมาได้ด้วยความเพียรของเธอนี้ ทำไมตอนนี้ จึงจะเกียจคร้าน ท่านองนี้ เรียกว่า อุปปาทมนสิการ

อันนี้ก็สำคัญในการที่จะให้กำลังใจคน ทำให้คน ที่ได้ยินได้ฟังได้อะไร เขาจะรู้สึกมีกำลังใจในการที่จะ ทำความดี บางทีก็หาเหตุผลมาคุยให้คนทำความดีก็ ยุกยากเหมือนกัน อยู่ที่อริมุตีของเขาด้วยเหมือนกันครับ คืออริมุตีของเขาเข้ากับเราได้ แต่ถ้าเพื่ออริมุตีคือ

อัครยาศัยของเขาเข้ากับเราไม่ได้ บางทีเราอยู่เขาก็ไม่ขึ้น

อาจารย์ทองขาวเล่าว่า “ผมเคยมีอยู่เรื่องหนึ่ง เสมียนพิมพ์ดีดที่เคยอยู่ด้วยกัน เขาเป็นคนขยัน เขาก็หวังว่าปีนี้เขาคงจะได้ ๒ ชั้นแน่ๆ ถ้าประเมินตามคุณภาพที่ทำงาน เขาประเมินตัวของเขาเองจากคนอื่นที่ดูๆ นะครับ จะยังไงเขาต้องได้แน่ ปีนี้ ๒ ชั้น พอเอาเข้าจริงๆ ปรากฏว่าไม่ได้ ก็เสียใจ บอกว่าอาจารย์ผมไม่ทำแล้ว คนอื่นเขาไม่ทำ เขาได้ ๒ ชั้น ผมทำ อาจารย์ก็เห็น ผมไม่ได้ ๒ ชั้น หมดกำลังใจ ผมไม่ทำแล้ว ผมก็บอกว่า นี่ขยันขนาดนี้ยังไม่ได้ ๒ ชั้น ต่อไปถ้าคุณเลิกขยันคุณก็ไม่ได้หรอก ก็จะติดลบไปเรื่อยๆ เพราะฉะนั้น ปีนี้คุณขยันขนาดนี้คุณไม่ได้ ปีหน้าคุณจะต้องขยันให้ยิ่งกว่านี้อีก”

คือถ้าสมมติว่าไม่ขยันให้มากกว่านี้ก็ไม่ควรจะเสียใจ เพราะว่าโทษของการได้ ๒ ชั้นก็มีเยอะ ไม่ใช่ไม่มี แล้วก็คุณของการไม่ได้ ๒ ชั้นก็มีอยู่ ขอให้พิจารณาเห็นด้วยโยนิโสมนสิการ โยนิโสมนสิการจะช่วยคนให้มองเห็นอะไรที่คนอื่นมองไม่เห็น เช่นไม่ได้ ๒ ชั้น

มองให้เห็นคุณของการไม่ได้ ๒ ชั้น ก็เห็นได้ อย่างที่ อาจารย์ทองขาวเล่าเมื่อครูนี้ก็เห็นว่า คนที่ทำความดี บางทีก็ท้อถอยบ่อย ก็บอกว่าทำความดีขนาดนี้ยังได้ดี แค่นี้ แล้วถ้าเพื่อเล็กทำมันจะได้อะไร บางคนก็มอง ในแง่ดีว่า ติดคุกกี้ดีเหมือนกันบังเอิญว่ามีคนไปติดคุก เสร็จแล้วพรรคพวกตามหาตัวไปเที่ยวปล้นหาไม่เจอ เลยไปปล้นกันตามลำพัง พวกนั้นก็ถูกฆ่าตายหมด คนนี้ติดคุกอยู่ไม่ได้ไปปล้น ก็มานึกว่า เอ้อ ติดคุกกี้ กี้ดีเหมือนกัน คือที่จริงทุกอย่างมันก็มีแง่ดีให้มอง เหมือนกัน ขอให้เรามีปัญญาที่จะมองจะเห็นแง่ดีของ สิ่งที่คนอื่นเขาเห็นว่าร้าย

แต่บางคนนี่จะไม่มองรอบด้านจะมองอยู่จุดเดียว จุดที่ตนเองไม่สมหวัง ไปดูจุดนั้นนะ แทนที่จะมองดู จุดอื่นๆ บางคนอาจจะจนแต่ว่ารูปสวย ก็อาจจะไปตีว่า เอ๊ะ ทำไมจน แต่ที่รูปสวย ร่างกายสมบูรณ์ประกอบ ซึ่ง อาจจะดีกว่าคนอื่นเยอะเยอะ มันไม่มีที่สิ้นสุด พูดถึง คนลำบากไม่มีที่สิ้นสุด เราว่าลำบากแค่นี้ คนลำบาก กว่าเราก็มี แค่เรามีร่างกายครบสมบูรณ์ เรายังบอกว่า ไม่ไหวแล้ว แต่บางคนที่เขาไม่มีขาไม่มีแขนเลย เขายัง

ใช้ปากวาดรูป ใช้เท้าวาดรูป เขาก็ยังอยู่ได้ อวัยวะครบ
ถ้านี่ครบเป็นมหาสมบัติแล้ว มันเป็นมหาสมบัติ ตา
ข้างหนึ่งก็ขายได้ล้านหนึ่ง ไม่ขาย แขนข้างหนึ่งขาย
ไปหมื่นล้านหนึ่ง ก็บอกว่าไม่ขาย ลองบวกดูว่าตา ๒ ข้าง
แขน ๒ ข้าง ขา ๒ ข้าง ๖ ล้านแล้ว ไม่ขาย มันมี
สมบัติที่มีคุณค่าอยู่ประจำตัว คิดดูให้ดีว่าเราก็คืออยู่
สมบัติภายนอก นี่มันก็ตัวเลขในบัญชี

ถ้าคิดอย่างนี้แล้วก็สบายใจนะครับ ความทุกข์
อะไรต่างๆ ก็จะหมดไป บางทีเราก็จะไปคิดเปรียบ
เทียบกับคนอื่นๆ พอคิดเปรียบเทียบกับคนอื่นปุ๊บ ก็
จะเกิดความทุกข์ขึ้นมา เอ๊ะ ทำไมคนนั้นถึงมีเงิน ๑๐๐
ล้าน ๑,๐๐๐ ล้าน ถ้ามามีเงิน ๑๐๐ ล้าน ๑,๐๐๐ ล้าน
มีความสุขไหม กับเรามีแค่นี้แล้วเรามีความสุขไหม
ถ้ามีความสุข เราก็บอกว่าเอ้อ ใช้ได้ การมีมากไม่ใช่
เครื่องตัดสินว่าจะมีความสุขเสมอไป อาจจะเป็นเหตุ
ให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย

ความคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๑๐ ข้อ

๑. คิดแบบสาวหาเหตุปัจจัย

เช่น แนวคิดแบบปฏิจจสมุปบาท เรียกว่าคิดแบบสาวหาเหตุปัจจัย เช่นว่า สุข-ทุกข์ มันเกิดขึ้นมาเราก็สาวหาเหตุว่ามันเกิดจากอะไร มีปัจจัยอะไร พอสาวไปตามแนวปฏิจจสมุปบาท ก็จะไปเจอความเกิด (ชาติ ความเกิด) ก็สาวต่อไปว่าความเกิด เกิดจากอะไร ก็มาจากภพ ภพมาจากอะไร ก็มาจากอุปาทาน อุปาทานมาจากอะไร มาจากตัณหา ตัณหามาจากอะไร

มาจากเวทนา สาวเรื่อยขึ้นไป จนถึงอวิชชา เรียกว่า
ความคิดแบบสวหาเหตุปัจจัย ถ้านอกจากปัจจุสมุ
บาท มันก็มีเยอะเยอะ ความเกิดของเราขึ้นมาจากอะไร
กรรมมีเพราะมีอะไร สาวไปก็จะเจอกิเลส กรรมมี
เพราะกิเลส เพราะว่าตามหลักเขามีว่า กิเลส กรรม วิบาก
ถ้ามีโยนิโสมนสิการ อกุศลที่ยังไม่เกิดก็ไม่เกิดขึ้น อกุศล
ที่เกิดแล้วก็เสื่อมไป

ในความคิดแบบสวหาเหตุปัจจัย จริงๆ แล้ว
มันก็เป็นประโยชน์ แต่ทุกวันนี้บางทีเราไม่ค่อยไปแก้
ปัญหา ไม่สาวไปหาเหตุ แต่ว่าเราจะแก้ปัญหามาแบบ
แก้เฉพาะหน้า สมมติว่าตอนนี้ ประเทศชาติของเรา
เศรษฐกิจมันล่มจม พรรคการเมืองก็หาเสียงกัน บอก
ว่าจะทำอย่างไรอย่างนี้ เรียกว่าเอาเงินทุ่มเข้าไปจุด
โน้มนำจุดนี้ ไม่ได้คิดไปแก้ว่าสาเหตุที่มันเกิดความยากจน
มันเกิดจากอะไร ไม่ได้คิดสาวไปถึงตรงโน้่น ไม่ค่อยมี
โยนิโสมนสิการ โยนิโสมนสิการมันต้องสาวไปหาต้นตอ
โยนิ แปลว่า ต้นตอ อย่างกับปัญหาข้าวยากมากแพง
ทุกวัน เมื่อเราไปย้อนสาวเข้าจริงๆ ไปเจอตัวปัญหาของ
คนเรา ความโลภของคนเป็นใหญ่ ข้าวยากมากแพง

ถ้าเพื่อเราสาวเข้าไปจริงๆ ความโลภ ความไม่รู้จักพอ ความฟุ้งเฟ้อยมนมมากมายเหลือเกินที่ทำให้เกิดข้าวยากหมากแพงขึ้นมา ต้องพยายามตัดสิ่งนี้เอง ลดสิ่งนี้ลง แพงก็แพงไปสิ ฉันไม่เอา

อย่างประเทศอินเดีย รถเบนซ์ รถยุโรป นี่แทบจะไม่เห็น เป็นรถที่ Made in India ทั้งหมด รถเล็ก รถน้อย รถใหญ่ รถบรรทุกอะไรนี่ของอินเดียหมด เพราะฉะนั้น ที่อื่นเขาจะขายแพงยังไงก็แพงไป เขาไม่ได้ซื้อ เขาซื้อของเขาเอง แล้วรัฐมนตรีก็ใช้รถ Ambassador ดิตแอร์ ก็รถเก่าๆ ตั้งแต่ Taxi ไปจนถึง อินทிரาคานธี ใช้ Ambassador คนจนหรือคนรวยก็ใช้รถยี่ห้อเดียวกัน เห็นบอกว่าถ้าจะซื้อรถต่างประเทศต้องรอเป็นสิบๆ ปี ถึงจะซื้อได้ เพราะฉะนั้น ประเทศอื่นเขาจะเป็นยังไง ถ้าปิดประเทศกัน อินเดียเขาพออยู่ได้ เขาทำอะไรเองได้เยอะ พวกยารักษาโรคทำในอินเดียทั้งนั้น พวก Computer ของอินเดีย เขาถือเป็นของส่งออกนอก ที่เขาถือถ้าเขาผลิตเองไม่ได้เขาจะไม่มีตอนที่เรามีแล้วอินเดียเขายังไม่ยอมให้มี เพราะทำเองไม่ได้ นี่คือระบบโยนิโสมนสิการของเขา อันนี้ดีครับ

ส่วนที่ดีของเราก็มี ผมโยงมาตรงนี้หน่อยนะครับ

กรรมมีเพราะอะไร ก็เพราะว่ามีกิเลส ถ้าไม่มีกิเลส กรรมก็ไม่มี นี่คือสาวไปนะครับ อย่างสวดมนต์รัตนสูตรที่พระท่านสวดทำน้ามนต์ *ซีณํ ปุราณํ นวํ นตฺถิ สมฺภวํ* แปลว่า กรรมเก่าก็สิ้นไปแล้ว กรรมใหม่ก็ไม่มี คือ นี่เป็นเรื่องราวของพระอรหันต์ *วิรตฺตจิตฺตา ยตฺถิเก ภวสฺสมี* แปลว่า เมื่อกิเลสไม่มี กรรมก็ไม่มี เพราะฉะนั้นพระอรหันต์ท่านไม่มีกิเลส เมื่อไม่มีกิเลส กรรมก็ไม่มี กรรมเก่าท่านก็สิ้นไป กรรมใหม่ไม่เกิด เพราะว่าไม่มีกิเลส นี่ก็แนวสาวหาเหตุปัจจัย

อย่างเราอ่านบาลีก็จะพบคำบ่อยที่เจอ *โก เหตุ โภ ปจฺจโย* พอมีเรื่องอะไรเกิดขึ้น ผลเกิดขึ้นแล้ว ก็จะถามกันว่า *โก เหตุ โภ ปจฺจโย* อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นปัจจัย ตามความเข้าใจของผมนะครับ เหตุนี้คือเหตุแท้

มันเป็น real cause แล้วก็ **ปัจจัย** นั้นเป็นเหตุสัมพันธ์ เป็นส่วนประกอบ relative cause เป็นเหตุสัมพันธ์ เข้ามาทำให้เกิดสิ่งนั้นเร็วขึ้นนะครับ เช่นว่าเราไปเห็น คนถูกรถชนตาย ถามว่า *โก เหตุ โภ ปัจจัย* อะไรเป็น เหตุแท้ อะไรเป็นปัจจัยคือว่าเป็นตัวประกอบ ที่มีส่วน มากเหตุแท้เราไม่ค่อยรู้ มันสวาทาก มันลึกลับ รู้ตัว ปัจจัยคือว่ารู้ปัจจัยครับ รู้ว่าเขาวิ่งตัดหน้ารถ แต่ ปัจจัยนี้มันมีเยอะ เช่นว่า รถเบรกละเลย รถคันอื่นมาพอดี คืออะไรๆ มันประจบตรงนั้นพอดี ปัจจัยต่างๆมันจะ ล้อมเข้ามาพอดี แต่ว่าตัวเหตุแท้ ถ้าจะให้ตอบตาม แนวพุทธ คือความเกิด (ชาติ)

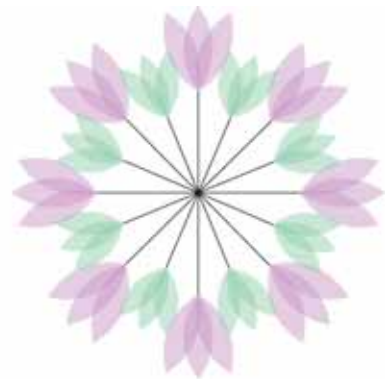
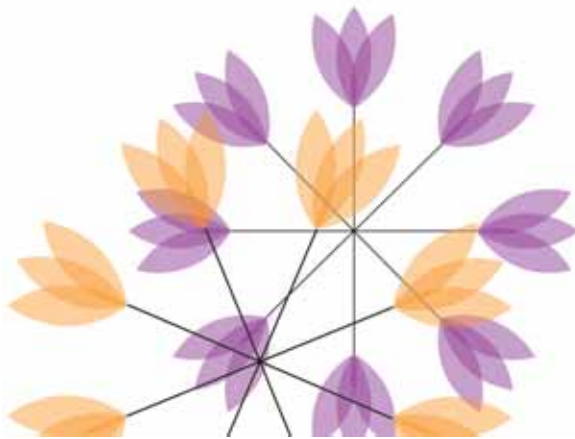

อาจารย์ของชาวเล่าว่า “กระผมเคยอ่านหนังสือ ของอดีตผู้พิพากษาท่านหนึ่ง เขาพิมพ์แจกงานศพคุณ แม่ท่านนะครับ ชื่อหนังสือว่า “ถ้าท่านเป็นศาล” ท่านก็ เล่าเรื่องทื่ออเมริกา การก่อสร้างตึกสลิปกว่าชั้น คนที่ขึ้น

ไปทาสีข้างบน เดินพลัดตกลงมา แล้วมาถูกคนข้างล่าง
คนข้างล่างตาย คนหล่นลงมาไม่ตาย ญาติพี่น้องเขาก็
ฟ้องเรียกค่าเสียหาย ผู้พิพากษาที่ไม่รู้จะพิพากษาอย่างไร
ไปดูกฎหมายหลายประเทศก็ไม่มี ไปเจอกฎหมายของ
บาบิโลน (Babylon) ตาต่อตา ฟันต่อฟัน ก็พิพากษา
ให้คนที่ฟ้องขึ้นไปชั้น ๑๐ ที่ว่า แล้วก็กระโดดลงมา
ใส่จำเลย ปรากฏว่าโจทก์ไม่ยอม มันก็เป็นเหตุปัจจัย
เหมือนกันว่าหล่นลงมาใส่หัวคนข้างล่าง แทนที่
คนหล่นจะตาย แต่ว่าคนที่อยู่ข้างล่างตาย เหตุเขาไม่รู้
ว่าเป็นอะไรนะ แต่ปัจจัยนี้รู้ว่ามันเดินพลาด ทีนี้ถ้า
หากว่า คนทุกคนมีความคิดแบบนี้ล่ะครับ ผมว่าคดี
ฟ้องร้องหรือว่าการฆ่ากันอะไรต่างๆ คงจะไม่ค่อยมีนะ
ครับ ก็มีนายทหารผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง ก็รู้จักสนิทสนมกัน
นะครับ เรื่องของท่านกับลูกชายก็อายุเป็นวัยรุ่นนะ
เกือบๆ ๒๐ แล้ว ก็ไปถูกรถชนตาย ปรากฏว่าท่านก็
บอกมันเป็นกรรมของมัน คือท่านไม่ไปฟ้องร้อง ไม่ไป
แจ้งความ ไม่เรียกค่าเสียหายอะไรทั้งนั้น คนที่ขับรถ
มาชนลูกเขาตายจะทำบุญด้วยอะไร ไม่สนใจ ท่านถือ
ว่าเป็นกรรมของลูกที่จะต้องมาตายตรงนั้น ก็ตัดปัญหา
ไปทั้งหมดไม่ต้องขึ้นโรงพัก ไม่ต้องขึ้นโรงขึ้นศาล

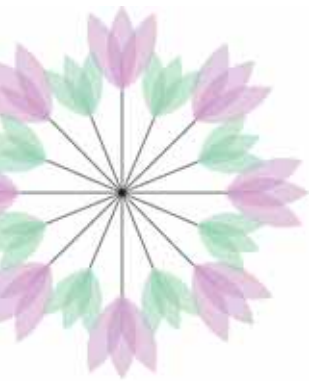
แล้วคนที่ขับรถชนก็เคารพนับถือไปจนตาย”

เพราะเกิดมาแท้ๆ จึงต้องตาย ถึงไม่มีใครมาทำ
อะไร ถึงงูไม่กัด รถไม่ชน ไม่มีใครมาทำอะไร ก็ต้อง
ตายเป็นเพราะชราเป็นแน่แท้ อันนี้ความเกิดถือว่าเป็นเหตุ
เป็นเหตุที่สำคัญที่สุด คือเป็นเหตุต้น มรณสตินี้คิด
ตรงนั้นนอกจากนั้นก็เป็นเหตุประกอบทำให้ตายเร็วขึ้น
เท่านั้นเอง แต่ว่าตายนั้นตายแน่ ถึงไม่มีอะไรทำให้
ตายก็ต้องตาย แต่มีบางคนคิดอยากจะทำก่อน คือ
ไม่อยากจะอยู่ เกิดมาแล้วไม่อยากจะอยู่ คืออยากจะทำ
ตายก่อน ผูกคอตาย กระโดดตึกตาย กระโดดน้ำตาย
ทำอะไรสักอย่างหนึ่ง อย่างนี้ก็ต้องหาสาเหตุอีกว่า
ทำไมถึงอยากตายก่อน

๒. คิดแบบแยกส่วนประกอบ ตามแนวขั้นที่ ๕

ตามแนวขั้นที่ ๕ คือว่า เห็นอะไรเป็นกลุ่มเป็นก้อน เป็นตัวเป็นตนก็ลองแยกดู ว่าส่วนประกอบส่วนย่อย นั้นคืออะไร ถ้าเพื่อแยกส่วนนั้นออกไปแล้ว มันจะเป็นอะไร อย่างพระพุทธรูปที่ว่า *ยถา หิ องคสมุฏทรา โทติ สหุโท รโถ อิติ* เมื่อสัมภาระมารวมกัน เสียงว่ารถ ก็มีขึ้น รถเกวียน รถม้า *เอวံ ขนฺเตสุ สนฺเตสุ โทติ สตุโตติ สมฺมติ* เมื่อขั้นที่ ๕ ยังมีอยู่ การสมมติว่าสัตว์ ว่าบุคคลก็มีขึ้น พอแยกส่วนแล้ว รถก็ไม่มี คนก็ไม่มี พอแยกส่วนแล้วมันแยกออกเป็นรูป เป็นเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ หรือธาตุ ๖ ดิน น้ำ ไฟ ลม อากาศ วิญญาณ คนก็หายไป เหมือนกับแยกรถออกเป็นส่วนๆ นะครับ คำว่ารถมันก็หายไป อันนี้เป็นการคิดแบบ Analysis แบบแยกส่วนรวมส่วน คืออะไรที่มันรวมอยู่ ลองแยกดูว่ามันเป็นอะไร ประกอบด้วยอะไร ที่นี้ถ้า รวมกันมันจะเป็นอะไร อย่างนี้นะครับ อันนี้ก็ เป็นแนวคิดแบบโยนิโสมนสิการอีกแบบหนึ่ง คือคิดแบบแยกส่วนหรือรวมส่วนเป็นปรมาณูจะกับสมมติสังขจะ คือคิดว่าถ้ารวมกันก็เป็นสมมติสังขจะ พอแยกกันก็

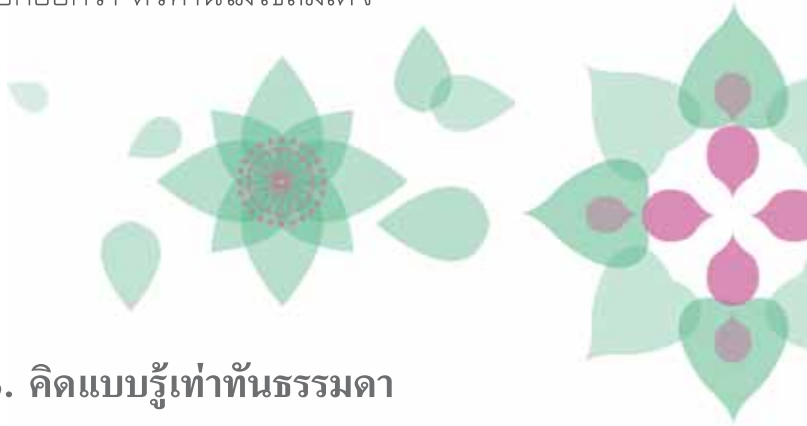

๕๒ โยนิโสมนสิการ

เป็นปรมัตถสัจจะ อย่างเหรีญตฺรา พอเอาไปติดที่คน
มันมีความหมายขึ้น เหรีญตฺราสายสะพายอะไรต่อ
อะไรต่างๆ พอแยกมันออกไปไว้ต่างหาก มันจะไม่มี
ความหมายอะไรทำให้สบายใจมากเลย คนที่แยกสมมติ
ออกจากปรมัตถ์ได้ แยกตัวตนออกไปได้ มันแค่ของ
สมมติขึ้นจริงๆ แล้วมันก็เหมือนกัน ชั้นท์ ๕ ธาตุ ๖
ทั้งนั้น บางคนพอไปยึดติด โอ้โฮ มันลำบากทุกอย่าง
เวลาไปไหนก็ต้องมีคนคอยขับรถให้ คอยเปิดประตูให้
คอยใส่รองเท้าให้ คอยสารพัดอย่าง ถ้าหากไม่ยึดติด
ไปไหนก็ขับรถเอง เปิดประตูเอง แต่งตัวเอง อาบน้ำเอง
อะไรเองอยู่ง่าย กินง่าย ความเรียบง่าย Simplicity
ก็หายไปด้วย ถ้าเพื่อไปติดกับสมมติ เป็นนั่นเป็นนี่

มีเรื่องเล่าของท่านสมเด็จพระพุฒาจารย์โต ท่านไป
เข้าวัง รัชกาลที่ ๔ รับสั่งว่า “เดี๋ยวถอดชะเลย” อย่างนี้
เดี๋ยวพอฉันเสร็จอะไรเสร็จท่านก็ลุกไม่เอาพัดครับ พวก
นี้กว่าท่านลืม วังเอาพัดมาให้ ท่านก็บอกว่า “ขรัวโตดี
ท่านก็หาว่าขรัวโตบ้า ขรัวโตบ้า ท่านก็ว่าขรัวโตดี” ท่าน
ไม่ติดยศณะครับ คือมีคนไปหาท่านแล้วก็ไปกราบ ท่าน

ถามว่า “*มาทำไม*” เขาบอกว่า “*มากราบสมเด็จพระ*” พัด
 ท่านอยู่ในตู้ท่านบอก “*โน่นสมเด็จพระอยู่ที่โน่น*” อยู่ที่ตู้โน่น
 อยากกราบไปกราบตู้ นี่ขรัวโตนี้ไม่ใช่สมเด็จพระ นี่คือท่าน
 แยกออกจาก ตัวท่านไม่ใช่สมเด็จพระ

๓. คิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา

ก็เป็นแนวไตรลักษณ์ คือว่า ธรรมดามันเป็น
 อย่างนั้น จิตตา สภาตฺถุ ธรรมภูจิตตา ธรรมนิยามตา สพ
 เพ สงฺขารา อนิจฺจา สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขา สพฺเพ ธมฺมา
 อนตฺตา ยึดไตรลักษณ์เอาไว้เป็นแนวความคิด ทุกอย่าง
 ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา หรือความรัก พอเกิด
 ความรักขึ้นมา ก็นึกไว้ล่วงหน้าว่ามันไม่เที่ยง ไม่เท่าไร
 มันก็เปลี่ยนแปลงไป มีความโกรธขึ้นมา มันก็ไม่เที่ยง

ที่สำคัญมันต้องเอาโลกธรรมเป็นที่ตั้งยิ่งดี สุขลาภยศ ได้ลาภ-เสื่อมลาภ ได้ยศ-เสื่อมยศ นินทา-สรรเสริญ สุข-ทุกข์ พอได้สุขขึ้นมามันไม่เที่ยง มันมีความทุกข์ตามมาด้วย ได้ลาภมันก็มีความทุกข์ แม้ได้ทุกข์มันก็ไม่เที่ยง ได้ทุกข์ไม่เท่าไรเดี๋ยวมันก็เปลี่ยนไป คือว่าคิดล่วงหน้าเอาไว้ก่อน พอมันเกิดขึ้นจริงๆ ก็ได้คิดเอาไว้แล้ว นี่ก็แล้วเหียวว่ามันต้องเป็นอย่างนี้

ถ้าเพื่อมีใครมารัก เราก็นี้กว่ามันไม่เที่ยง อีกหน่อยเขาอาจจะไม่รักก็ได้ เขาไม่รักขึ้นมาก็นึกไว้แล้ว วันหนึ่งต้องมาถึงตรงนี้ มันก็ค่อยสบายใจได้

บางคนคิดไม่ได้ ตอนรับราชการเวลาตื่นไปทำงาน มีลูกน้องมาล้อมหน้าล้อมหลัง แต่พอเวลาเกษียณแล้วเจียบ บางคนอยู่ได้ไม่กี่วันเฉาตายเลย น่าสงสารนะครั้นแบบนี้ ที่จริงเขาน่าจะหัดคิดมาตั้งแต่หนุ่มๆ นะครั้นอายุถึงเกษียณแล้วยังคิดเรื่องพวกนี้ไม่ออกอีกก็น่าสงสารอยู่จริงๆ มันควรจะคิดได้ตั้งแต่เมื่อหนุ่มๆ แล้วเพื่อจะได้ใช้แนวคิดแบบนี้นาน ๆ ไรครั้น ไม่ใช่ว่าอายุเกษียณแล้วยังคิดเรื่องนี้ไม่ได้ก็แย่เลย

จริงๆ โลกธรรมนี้เป็นตัวตั้งดีเลยครับ แนวคิดแบบนี้หะครับพอเจอโลกธรรมเข้าก็ต้องเอาความคิดแบบไตรลักษณ์ไปใช้ ได้ประโยชน์มากเลย มองในแง่ดี สมมติว่าเราอยู่ตำแหน่งนี้ เกิดมีคำสั่งให้ไปประจำ ก็มองว่ามาอยู่ตรงนี้ก็ดี ไม่ต้องรับผิดชอบอะไร ก็คิดในแง่ดี คิดแต่ในแง่ดีก็ดี เหมือนกับพลิกฝ่ามือ เราคิดได้เร็วเหมือนกับพลิกฝ่ามือ ความสุขทุกข์นี้มันอยู่ที่ว่า เราพลิกความคิดได้แค่ไหน พลิกไปนิตหนึ่งก็เป็นสุข พลิกไปนิตหนึ่งก็เป็นทุกข์

๔. คิดแบบแก้ปัญหา

คือการคิดตามแนวอริยสัจ ความทุกข์เป็นปัญหา ทุกคนก็มีปัญหาลำคัญอยู่อันหนึ่งคือความทุกข์ เราจะดับทุกข์กันที่ไหน ถ้าตั้งปัญหาขึ้นมาว่าเราจะดับทุกข์กัน

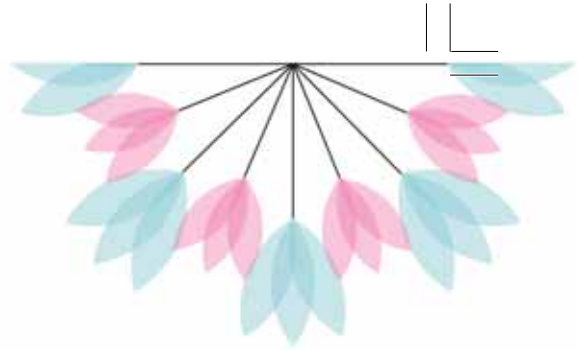
ที่ไหน เพราะความทุกข์เป็นปัญหาสำคัญ พระพุทธเจ้า
ท่านตรัส *ทุกขมสฺส มหพภยํ* ความทุกข์เป็นภัยใหญ่
ของสัตว์โลก จะดับกันที่ไหน? คำตอบก็คือดับที่เหตุ
ของมัน เหตุเกิดที่ไหนก็ต้องดับที่นั่น ก็สาวไปถึงสมุทัย
เหตุเกิดความทุกข์ ความทุกข์มี เหตุเกิดของทุกข์ก็
ต้องมี ความทุกข์ทั้งหลายทั้งปวงมันจะมีมากมาย
อย่างไร ก็ย่อลงเหลือ ๒ อย่างเท่านั้นแหละครับ คือ
ความทุกข์ทางกายกับความทุกข์ทางใจ นอกนั้นเป็น
วัตถุแห่งความทุกข์ หรือที่ตั้งแห่งความทุกข์ หรือที่มา
แห่งความทุกข์ แต่มันก็คงเป็นอย่างไรอย่างหนึ่งใน
๒ อย่าง ไม่ทุกข์กายก็ทุกข์ใจ

อย่างสมมตินี้ก็เป็นที่ตั้งของความทุกข์ สำหรับ
บางคน บางคนมีรถก็เป็นทุกข์นะครับ วันๆ หนึ่งก็
ต้องวนเวียนอยู่กับรถ เป็นที่ตั้งของความทุกข์ สำหรับ
ผู้ที่มีอุปาทานอยู่ แต่ถ้าไม่มีอุปาทาน มันก็ไม่ใช่ที่
ตั้งของความทุกข์

ยศฐาบรรดาศักดิ์ ก็เป็นที่ตั้งของความทุกข์
เหมือนกัน พันเอก หรือว่านายพล ถือว่าเป็นที่ตั้งของ

ความทุกข์เหมือนกัน เกี่ยวกับเรื่องนี้ พระพุทธเจ้า ท่านมีพระทัยปรารถนาว่า ขอศจจงอย่ามาเกี่ยวข้องกับเรา ขอเราอย่าได้ไปเกี่ยวข้องกับยศ แต่เรื่องของโลกนั้นก็ธรรมดาครับ ตรัสกับท่านนาคิตะ นาคิตะ เป็นอุปัฏฐากท่านอยู่ ก็มีผู้ที่มาเฝ้าแล้วก็เอาของมาถวายท่านเยอะ มาอยู่ประชุมกันที่หน้าวัด ก็เอะอะ โวยวาย จัดนั่นจัดนี่อะไรมากมาย ท่านก็ตรัสว่า “อะไรกันมีเรื่องอะไรเกิดขึ้น” ท่านนาคิตะก็กราบทูลว่า “เขาเอาข้าวของมาถวายพระผู้มีพระภาคเจ้า เขามาลักการะ” ท่านก็ตรัสว่า “โธ้ย ไม่ไหวๆ ขอศจจงอย่ามาเกี่ยวข้องกับเรา ขอเราอย่าได้ไปเกี่ยวข้องกับยศ”

ตำแหน่งเอตทัคคะของพระ ที่พระพุทธเจ้าท่าน ทรงยกย่องว่าเป็นเอตทัคคะ อย่างนี้ถือว่าเป็นยศหรือเปล่า คือมองไม่ชัดเจนครับ ไม่น่าจะเป็น เหมือนกับว่าเป็นตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญแต่ละด้านของแต่ละบุคคล ยกย่องในความสามารถ แล้วก็ไม่ได้เป็นใหญ่อะไรมากมาย ไม่ได้มีบริวาร ไม่ได้มีอะไร ถ้าจะถือเป็นยศ อย่างหนึ่งก็คือเกียรติยศ ก็น่าคิดอยู่ ถ้าจะถือเป็นยศ ก็เป็นเกียรติยศเป็นเกียรติอย่างหนึ่ง ได้รับเกียรติ ได้

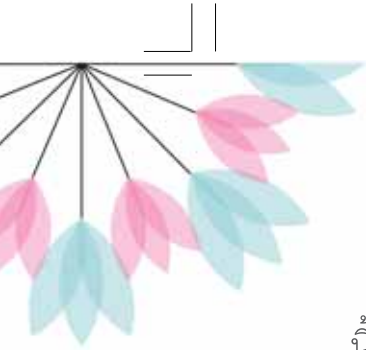

รับความนิยมนับถือ

มีเกียรติยศ บริวารยศ แล้วก็อิสริยยศ

ที่นี้ก็ขอซ้ำอีกทีนะคะ รับ จะมีวัตถุหรือที่ตั้งของความทุกข์มากมาย แต่ว่าโดยสรุปก็มี ๒ อย่าง คือทุกข์กายกับทุกข์ใจ ไม่มากกระทบกายก็มากกระทบใจ แก่เจ็บ ตาย บางทีมันก็กระทบทั้งกายทั้งใจ แล้วแต่ว่าใจจะไปรับมันสักแค่ไหน หรือว่าทุกข์จากการทำมาหากินไม่พอ ความยากจนก็เป็นทุกข์ทางกายเป็นทุกข์ทางใจด้วย ทะเลาะวิวาทกัน ถูกกิเลสเผา ที่เรียกสันตปาทุกข์ เป็นปัญหาส่วนบุคคล เป็นปัญหาครอบครัว เป็นปัญหาสังคม เป็นปัญหาประเทศชาติ นี่ก็ต้องแก้กันไปเป็นเปราะๆ แต่บางคนแก้ไม่ได้ ทนอยู่กับปัญหานั้นจนกระทั่งตาย อันนี้ก็คงจะขาดปัญญาละครับ

วิธีแก้วิธีหนึ่ง ว่ามันเกิดก็เกิดไป ฉะนั้นจะอยู่อย่าง
นี้ไม่สนใจมัน มันก็เป็นวิธีแก้ปัญหาวีธีหนึ่ง แต่ว่าแก้
โดยวิธีไม่แก้ ปล่อยปัญหาให้แก่ตัวเองไป ปล่อยให้
กาลเวลามันคลี่คลายไป อย่างที่เพลงเขาร้องว่า ให้เวลา
มาแก้ปัญหาก็ มีวิธีตอบปัญหาของพระพุทธเจ้าอยู่วิธี
หนึ่ง เรียกว่าตอบแบบไม่ตอบ เรียกว่า **ลูปนพพยากรณ์**

อันที่ ๑ **เอกังสพพยากรณ์** ตอบโดยยืนยันไปข้าง
เดียว เช่นว่า สุจริตทำให้ทุกข์หรือให้สุข พระพุทธเจ้าก็จะ
ยืนยันว่าเป็นสุข ทุกจริตก็ยืนยันว่าให้ผลเป็นทุกข์

๒. **วิภังชพพยากรณ์** ตอบแยกแล้วแต่ปัญหาที่เขา
ถาม เช่นว่าสุขกับทุกข์อันไหนจะดีกว่า ก็ต้องตอบแยก
สุขบางอย่างมันก็ไม่ดี ทุกข์บางอย่างมันก็ดี ทุกข์ดีกว่า
สุข เพราะว่าเป็นทุกข์ที่นำไปสู่การดับทุกข์ แต่ถ้าสุข
บางอย่างเป็นสุขที่นำไปสู่การมัวเมา นำไปสู่ความชั่ว
มันก็ไม่ดี อย่างนี้เป็นต้นนะครับ

เช่นบางคนเห็นว่าเล่นพนันเป็นสุขอย่างหนึ่ง ก็
เล่นการพนันไป แต่สุขอย่างนี้นำไปสู่ความเป็นทุกข์

มีความทุกข์หนักอยู่เบื้องหน้ามากมาย อย่างบางคนขยัน
ทำมาหากิน หนักเอาเบาสู้ อาบเหงื่อต่างน้ำอย่างนี้ถือว่าเป็น
ทุกข์ แต่ว่าทำไปแล้วมันจะมีความสุขอยู่ข้างหน้า

อันนี้ก็ไปเข้าธรรมสมาทานบางอย่าง ให้ทุกข์ใน
ปัจจุบันแต่ไปให้สุขในภายหน้า ธรรมสมาทานบางอย่าง
ให้สุขในปัจจุบันแต่ไปให้ทุกข์ในภายหน้า ธรรมสมาทาน
บางอย่างให้ทุกข์ทั้งในปัจจุบัน ทั้งภายหน้า ธรรม
สมาทาน บางอย่างให้สุขทั้งในปัจจุบันและภายหน้า ถ้า
ใครที่ไปเจออย่างที่ ๔ ก็รู้สึกว้าหวาดดีมาก ส่วนมากก็
คละเคล้ากันไป เช่นว่าคนที่เรียนหนังสือด้วยความ
พอใจ ทำงานที่สุจริตด้วยความพอใจ เรียนหนังสือ
ด้วยความพอใจ อ่านหนังสือธรรมะด้วยความพอใจ
มีความสุขในขณะที่ได้อ่าน ได้ทำแล้วนี่คือมีความสุข
ในปัจจุบัน และจะมีความสุขต่อไปภายหน้าแน่นอน
ตรงนี้โชคดี

กลับมาเรื่องสุข-ทุกข์นะครับ ยกตัวอย่างการตอบปัญหาของพระพุทธเจ้า ตอบโดยไม่ตอบ สุตท้ายครับ ข้อ ๔ คือ ตอบโดยไม่ตอบ เช่น มีผู้ไปถามว่า โลกเที่ยงหรือไม่เที่ยง โลกมีที่ สุดหรือไม่มีที่ สุด พระพุทธเจ้าตอบโดยไม่ตอบ ตอบโดยหนึ่งคือไม่ตอบ การไม่ตอบมันก็เป็น การบอกอยู่ในตัวว่าไม่ตอบ

คือประเด็นที่ ๑ ปัญหานั้นไม่สมควรแก่ผู้ถาม ผู้ถามไม่สมควรถามปัญหานี้ก็เลยไม่ตอบ เช่น บางคนไปถามเรื่องชาติหน้าชาติก่อน พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า “เออ นะ คนที่มาถามปัญหาเรื่องนี้กับเรา ควรจะระลึกชาติได้บ้างเป็นพื้นฐานเอาไว้ แต่ว่าไม่ระลึกชาติอะไรไม่ได้เลย มาถามเรื่องชาติหน้าชาติก่อนอะไร” ก็ไม่ทรงตอบ แล้วก็ตรัสเรื่องปฏิจจสมุปบาทเรื่อยไป แต่ว่าไหนๆ ก็ถามแล้ว ก็สมควรรู้อะไรบางอย่าง ทำนองนั้นนะครับ ถ้าเราไม่มีความรู้พื้นฐานเอาไว้มันคุยไม่สนุก เหมือนคนที่ไม่เคยเรียนบาลีเลย แล้วก็มาถามอาจารย์ถึงประโยคบาลี ประโยคนั้นว่ายังไง ประโยคนั้นว่ายังไง

ที่นี้กลับมาที่แก้ปัญหโดยไม่แก้ ปล่อยให้มัน
คลี่คลายตัวของมันเอง พอหมดเวลา ปัญหามันก็หมด
ไป อย่างนี้ถือว่าเป็นอวิชชาหรือเปล่า

คืออย่างนี้ครับ ปัญหบางอย่างเราเฉยก็ได้ มัน
แก้ของมันไปเอง คือทิ้งปัญหาเอาไว้ แล้วก็ไปทำ
อย่างอื่น ปัญหามันจะค่อยคลี่คลายไปเอง อย่างว่า
ในครอบครัวนะครับสำคัญ การทิ้งปัญหานั้นสำคัญใน
ครอบครัว แก้ปัญหโดยไม่ยอมลดราวาศอกเลย
บางที่มันนำไปสู่ปัญหายุ่งเหยิงมากขึ้น บางที่ถ้าเพื่อ
เขาอารมณ์ไม่ดี เราก็ออกไปนอกบ้านเสียบ้าง ไม่พูด
ไม่อะไร หนึ่งๆ เสียบบๆ เสีย ปล่อยให้อย่างนั้นละ

ที่นี้เราคุยกันเรื่องการแก้ปัญห คือถ้ามันมี
ปัญหาที่ไหนก็ต้องแก้ตรงนั้น มีหลายคนคิดว่าแก้ที่

ตัวเองเรื่อยไป อันนี้ไม่ถูกต้องนะครับ คือบางทีปัญหา มันเกิดที่คนอื่น มันต้องแก้ที่คนอื่นไม่ใช่มาแก้แต่ตัวเอง อย่างว่าบางทีเขามาทำอะไรที่ข้างบ้านเรา รบกวรเรามากมาย เราก็มานอนคิด เราทำอะไรอะไร วั้นะ ถึงมาอยู่ในสภาวะอย่างนี้ สภาพออย่างนี้ อย่างนี้ เรียกว่าไม่แก้ในทางที่ถูกต้อง ที่ต้นตอของมัน คือว่า คิดแต่เรื่องกรรมของตัวเอง ไม่นึกถึงความผิดของผู้อื่น ทางที่ควรจะทำก่อนก็คือว่า ไปพูดกับเขาดูว่าถ้าไม่ ทำได้ไหม หรือว่าถ้าไม่เผาขยะให้ควันมันกวนคนอื่น จะได้ไหม มันต้องพูดกันให้รู้เรื่อง ทำนองนั้น จะมานอนนึกว่าเราทำอะไรอะไรไว้ ถึงมานอนถูกเขารม ควันอยู่อย่างนี้

แต่ว่าคนไทยก็ชอบพูดเรื่องกรรมของตัวเอง เรือล่ม เครื่องบินตก ก็ถามว่าคนที่ตายหมู่ที่เขาทำอะไรอะไร ร่วมกันมา จะตอบว่าเขาทำอะไรมาร่วมกันมาก็ได้ แต่ มันไม่เป็นการแก้ปัญหา คงตอบขอไปที แล้วก็แล้วไป แต่ว่าการเดินเรือก็ยังเป็นเหมือนเดิม โป๊ะก็ยังเป็น เหมือนเดิม ไม่มีใครแก้ปัญหา ไปดูปัญหาจริงๆ สิว่า คนขับรถขับเรือมันเมา เรือมันรั่วไหม บรรทุกคนเกิน

หรือเปล่า ไบ่ะมันล่่มหรือเปล่า ใครเป็นคนรับผิดชอบ ก็ต้องไปดูตรงต้นตอของมันด้วยถึงค่อยว่ากันเรื่อง กรรมที่หลัง กรรมปัจจุบันก่อน นี่ก็คิดแบบแก้ปัญหานั้นครับ

ที่นี้มีปัญหาอยู่ข้อหนึ่งที่ว่า ถ้าเรามีทุกข์เกิดขึ้น จะสู้หรือจะหนีทุกข์ บางคนอาจจะบอกว่าต้องสู้ บางคนก็ตอบว่าต้องหนี บางคนก็สู้อย่างเดียว บางคนก็คิดจะหนีอย่างเดียว บางคนก็บอกว่าปัญหาบางอย่างจะต้องสู้ ปัญหาบางอย่างจะต้องหนี ทุกข์บางอย่างต้องหนี ถ้าขอร้องว่าให้ตอบตามแนวอริยสัจ ต้องไม่สู้ ไม่หนีต้องกำหนดรู้ ความทุกข์เป็นปริณญะยธรรม เป็นสิ่งที่ต้องกำหนดรู้คือทำความเข้าใจ ถ้าเผื่อจะไปต่อสู้อีก ต้องไปสู้กับเหตุของความทุกข์ ความทุกข์มันเป็นผลเสียแล้ว คงแก้ไม่ได้ ไปแก้ที่เหตุ

ความทุกข์นี้มีอะไรเป็นแดนเกิด เกิดจากเหตุอะไร แล้วไปแก้ที่เหตุ เหมือนกับว่าเปลวไฟมันร้อนมาถึงในห้องเรา เอน้ำมาสาดในห้องมันก็คงไม่หาย ต้องไปดูว่ากองไฟอยู่ที่ไหน แล้วก็เอาน้ำไปสาดกองไฟ

ที่นั่น ไฟดับ ความร้อนมันก็หายไป นี่เป็นการแก้
ปัญหาที่ถูกวินิจฉัยครับ

ในระดับประเทศชาติ ก็มีการตั้งองค์กรอะไรต่อ
อะไรต่างๆ มี กกต. มี ปปช. ป้องกันและปราบปราม
การทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ เดิมที
เดี๋ยวนี้ครับ ก็ดูแล้วคล้ายๆ ว่า เกิดอะไรขึ้นมา ก็ไป
ตั้งหน่วยงานขึ้นมาเพื่อไปแก้ที่ผลที่มันปรากฏขึ้นมาแล้ว
หน่วยงานที่จะไปแก้สาเหตุไม่มี อย่าง ปปช. ตั้งขึ้น
เพื่อที่จะไปดับไฟที่ปลายเหตุ แต่ต้นตอที่ทำยังไงคน
จะไม่ทุจริต มีสาเหตุจากอะไร ต้นตอตรงนี้ไม่มีคนแก้
ไม่ใช่ไปตั้งหน่วยงานขึ้นมาแก้ตรงนั้น อันนี้มันจะขัด
กันกับความคิดแบบอริยสัจ ๔

ถ้าจะตอบแบบธรรมะ ถ้าจะถามว่า คอร์รัปชัน

เกิดจากอะไร การโง่งการทูลจริตเกิดจากอะไร ก็กิเลสของกองโมหะ กับโลภะ นี่แหละ ที่นี่คือเมื่อไปขจัดไปขจัดเกลา ไปแก้ไปทำอะไรตรงนี้ ไปลดละอะไรตรงนี้ได้ เรื่องคอร์รัปชั่น ทูลจริตอะไรต่างๆ ก็จะลดน้อยลงหรือหมดไป

เหมือนเราสู้ยุงนะครับ ถ้าเอายาฉีดยุงเท่าไรมันก็ไม่หมดครับ เพราะว่าแหล่งเกิดยุงมันมีเยอะ แต่ถ้าไปทำลายแหล่งเกิดยุง ยาฉีดยุงก็ไม่ต้องมีครับ การแก้ปัญหาเหมือนการแก้ยุง การที่เราไปวิ่งไล่จับยุงทุกตัว เอามาใส่ในมุ้งเพื่อไม่ให้มันออกมากัด กับเอาตัวของเราเองเข้าไปอยู่ในมุ้ง อันไหนมันจะดีกว่ากัน อันนี้ก็ดีครับเป็นวิธีที่จะไม่ให้ยุงกัด แต่ว่ายุงยังมีอยู่ เพียงแต่ไม่ให้ยุงกัด ยุงกัดไม่ถึงเข้าไปไม่ได้ ก็ป้องกันตัวได้ แต่ถ้าเผื่อจะปราบยุง ไม่ให้มียุงต้องปราบที่ต้นเหตุที่ทำให้เกิดยุง ๗ วันก็หมดแล้วครับ น่าคิดนะครับ

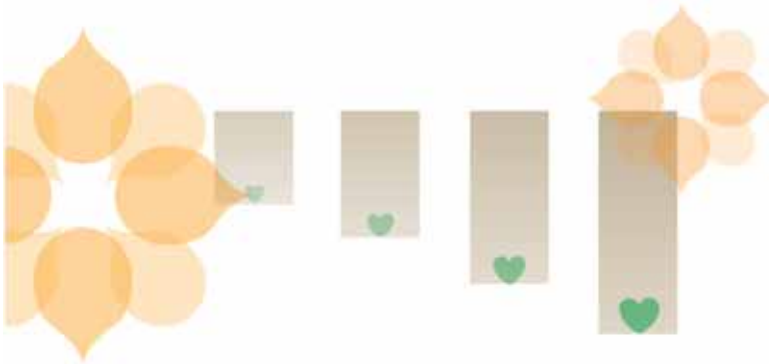
คือมีหน่วยงานไหนบ้างไหมที่จะไปลดความโลภหลง โลภะ โมหะ ของคนทั้งหลายที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับวงการนี้ หรือในวงการไหนก็ตามใจนะครับ ถ้าเรา

ลดความโลภ ความหลงลงได้ เรื่องทุจริตก็ไม่ต้องพูด
 แล้วอย่างที่เราพูดเสมอว่า ถ้าหากทุกคนมีศีล ๕
 ก็ไม่ต้องมีตำรวจ ไม่ต้องมีกรมราชทัณฑ์ ที่นี้ก็ต้องสืบ
 ต่อไปอีกครับ ศีล ๕ มีอะไรเป็นพื้นฐาน แล้วคนล่วงศีล
 ๕ เพราะอะไรจะต้องสืบไป เพราะเราพูดแต่ให้คนมีศีล
 ๕ ให้คนมีศีล ๕ ไม่สำเร็จครับ ไม่สำเร็จแน่นอน ต้อง
 สืบต่อไปว่าอะไรเป็นพื้นฐานของศีล ๕ แล้วก็คนล่วงศีล
 ๕ ขาดศีลอยู่เป็นประจำเพราะอะไร ก็ไปจัดการกับ
 ตรงนั้น ถ้าผมตอบก็คงจะไปดูที่หิริ-โอตตัมปะ อันนั้น
 คือธรรม ถ้าให้เรามีธรรม ๕ เสียก่อน แล้วก็ศีล ๕ ก็
 จะมีเอง ศีล ๕ จะมีโดยที่ไม่ต้องขอกับพระ พระไม่
 ต้องให้ก็ได้ ถ้าเรามีธรรม ธรรม ๕ ที่ควบอยู่กับศีลจะ
 มาดูแล และจะไม่ให้เราประพฤติล่วงศีลเพราะว่าเรามี
 ธรรมประจำใจอยู่มันก็ไม่ล่วงศีล ถ้าเราพูดแต่ทำให้เรา
 มีศีล ๕ ให้เขามีศีล ๕ เขามีไม่ได้เพราะว่าไม่มีธรรม คน
 ไม่มีเมตตากรุณา รักษาศีลข้อ ๑ ไม่ได้ มีใจโหดร้าย
 ทารุณอยู่ เบียดเบียนสัตว์ก็ได้ ฆ่าคนก็ได้

ถ้าเราอยากได้น้ำต้องขุดดินให้ลึก มันถึงได้น้ำ
 ขึ้นมาอาบหรือดื่ม ถ้าเราอยากจะรู้ความจริงหรือ

๖๘ โยนิโสมนสิการ

ต้องการที่จะให้คนได้ประสบกับความจริงอะไรต่างๆ ที่นำมาใช้ประโยชน์ ต้องคิดให้ลึกเหมือนกัน ถ้าเราต้องการน้ำในดินก็ต้องขุดดินให้ลึกลงไป ถ้าเราอยากรู้ความจริงในเรื่องไหนก็ต้องคิดให้ลึกหน่อย ถ้าคิดตื้นๆ มันไม่เห็นหรอก

กระบวนการความคิดแบบอริยสัจ ๔ มันน่าจะ เป็นนโยบายของรัฐบาล เป็นแผนงานของชาติ ที่จะเอา มาแก้ปัญหา เป็นแนวคิดแบบการแก้ปัญหาตามแนว อริยสัจ นิโรธ ก็เป็นการดับปัญหาเสร็จแล้วก็เดินตาม มรรคมีองค์ ๘ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา ปฏิบัติเพื่อจะดับปัญหาก็จบได้ ส่วนมากเราไปทิ้ง ธรรมเสีย เห็นธรรมเป็นสิ่งไม่สำคัญ คือว่ามุงมองแต่ เรื่องปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ปัญหาการศึกษา

ปัญหาอะไรต่ออะไรต่างๆ มันโผล่มาให้เห็น แต่ว่าต้น
 ตอจริงๆมันอยู่ที่คนล่วงธรรม อยู่ที่คนไม่ประพฤติ
 ธรรมไม่ตั้งอยู่ในธรรม

๕. คิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์

โยนิโสมนสิการข้อ ๕ ครั้น เกี่ยวกับหลักการ
 และจุดมุ่งหมาย คือธรรมนั้นคือหลักการ อรรถนั้นคือ
 ความหมายหรือจุดมุ่งหมาย เช่นว่า เรามีจุดมุ่งหมาย
 เพื่อจะสร้างสรรค์คุณภาพชีวิตและสังคม เราก็มีหลัก
 การและวิธีดำเนินการไปสู่จุดมุ่งหมายนั้น ในพุทธ
 ศาสนาเรามีคำอีกคำหนึ่ง คือ *ธัมมานุธัมมปฏิบัติ* แปล
 ว่า การปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ก็คือปฏิบัติถูก
 ต้องตามหลักการ ตามจุดมุ่งหมายนั่นเอง

อันนี้ขยายความหน่อยที่ว่า โดยปกติธรรมดา คนเรามีจุดมุ่งหมาย สิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่จุดหมายได้ คือหลักการ ถ้าจุดมุ่งหมายดีแต่หลักการไม่ถูกต้อง อย่างนี้ทางพุทธศาสนาไม่เห็นด้วย แต่ว่ามันมีบางคน หรือบางลัทธิ บางกลุ่มเห็นว่าหลักการไม่สำคัญ จุดมุ่งหมายถูกต้องแล้วใช้วิธีการอย่างไรก็ได้

เช่นสมมติว่าอยากจะรวย วิธีการจะมาอย่างไร ก็ได้ขอให้รวยจะค้าอะไรก็ได้ ขายอะไรก็ได้ ขอให้ไปสู่จุดมุ่งหมายคือ ความร่ำรวยอันนี้ทางพุทธศาสนา ไม่เห็นด้วย ต้องหลักการหรือวิธีการถูกต้องด้วย หลายคนบอกว่า จุดมุ่งหมายจะต้องเป็นผู้แทนให้ได้ แต่ว่าวิธีการจะเป็นยังไง เอาทุกอย่าง คือจะไปเที่ยว ฆ่าคนก็เอา จะคอร์รัปชันจะทุจริตในการเลือกตั้งก็เอา อย่างนี้ไม่ถูกต้อง

เรื่องนี้เป็นเรื่องค่อนข้างจะสำคัญอยู่มาก เพราะ ว่าในปัจจุบันนี้ แม้ในศาสนาพุทธของเราเอง ชาวพุทธเรา บางส่วนก็จะทำลายหลักการเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายก็มีอยู่ ไม่น้อยเหมือนกัน ตั้งจุดมุ่งหมายเอาไว้แต่ทำนั้นทำนี้

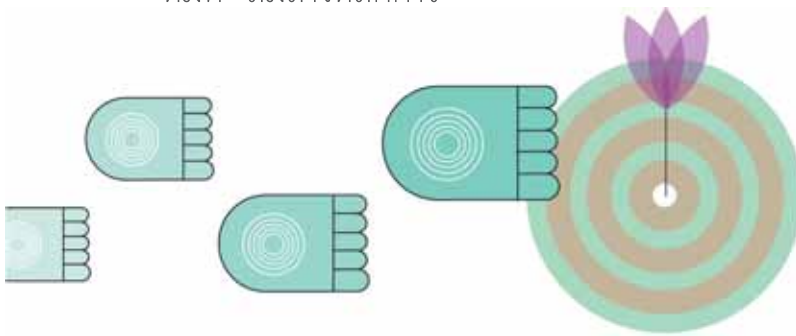
เสีย แล้วถามว่าอันนี้เป็นหลักการของพุทธศาสนาด้วย
ตอบใช่ไม่ได้ มันเป็นการไปทำลายหลักการ แต่ก็ถูก
และไปได้ตามจุดมุ่งหมาย ถ้าผลระยะสั้นอาจมองว่ามี
ผลดี แต่ไประยะยาวมันจะเป็นผลเสียมากเลย ไปล้ม
เลิกหลักการของพระพุทธเจ้า ของพระพุทธศาสนา ทำให้
คนเข้าใจผิด เสพย์สิ่งที่ไม่ดี หรือว่าเสพย์ธรรมผิด แต่
ว่าไปได้ลามสักการะ ไปได้ชื่อเสียงไปได้ความนิยม
นับถือไปได้อะไรต่ออะไรมากมาย ที่มันเป็นที่งีบของ
ต้นไม้ คนก็ไปติดอยู่ตรงนี้ ตรงลามสักการะนี้ ลาม
สักการะโดยความหมายของมันเอง ก็เป็นเรื่องที่ดี ถ้า
ได้มาโดยชอบธรรม คือไม่ใช่ทำลายหลักการของ
พระพุทธศาสนา นะครับ

ที่เราพูดกันอยู่ก็ตรงนี้ ตอนนี้อยู่ใกล้จะสอบ
เอนทรานซ์เข้ามหาวิทยาลัยจะมีเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์
สำหรับจับนักเรียนที่อยากจะเข้ามหาวิทยาลัย ที่มี
เครื่องมือ หรือระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่จะทุจริต จุดมุ่ง
หมายดี แต่ว่าวิธีการผิด เริ่มมาตั้งแต่เด็กๆ เลยครับ
เริ่มโกงกันมาตั้งแต่เด็กๆ เทคโนโลยีไปช่วยให้พวกเขา
ทุจริต อย่างนี้โง่เสียดีกว่า บางที่หน่วยงานแต่ละ

๗๒ โยนิโสมนสิการ

หน่วยงานเขาจะมีเครื่องมือสื่อสาร รถก็จะวิ่งไปยังสถานที่สอบของนักเรียนนะครับ เปิดเครื่องดักฟังว่า จะมีใครเปิดใช้เครื่องมือสื่อสารทุจริต มันไปถึงขนาดนั้นเลยปัจจุบันนี้ น่ากลัวมากครับ เกี่ยวกับเรื่องความทันสมัย เทคโนโลยีที่ทันสมัย จุดมุ่งหมายก็คือสอบให้ได้ แต่วิธีการที่ทำยังไงก็ไม่วู้ วิธีการละละหมด ล้มล้างหลักการ

๖. คิดแบบหาคุณโทษและทางออก

อันนี้วันก่อนนี้ดูเหมือนได้พูดกันมาบ้างแล้วนะครับ แต่ว่าจะขอพูดซ้ำอีกทีเพราะว่ามันเป็นหัวข้อนี้โดยตรงที่ว่า เข้าไปเกี่ยวข้องกับอะไร ก็ต้องดูถึงลักษณะของสิ่งนั้นว่ามันคืออะไร มันเป็นอย่างไร แล้วก็เหตุเกิดของสิ่งนั้น เรียกว่าสมุทัย แล้วอัสสาทะ

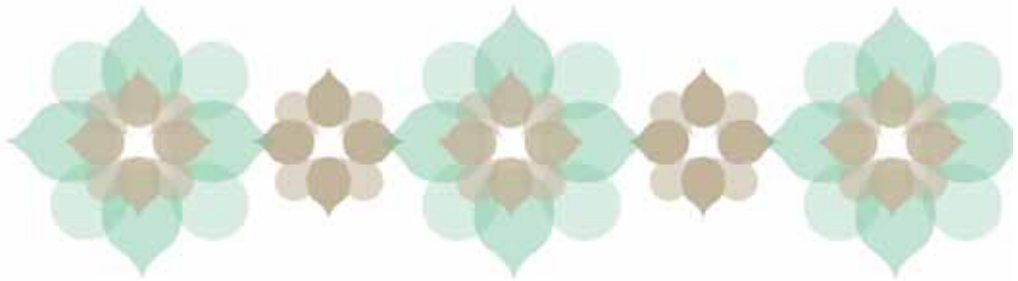
คือรสที่น่ายินดีของมัน อาทิ นวะคือโทษของมัน แล้วนิสสรณะคือทางออก เพราะว่ามันเป็นสิ่งที่เห็นว่ามีโทษ ก็มีทางออกอย่างไร แล้วคิดแบบมองหาคุณและโทษของมัน แล้วก็ทางออก สิ่งนั้นถ้ามันเป็นโทษ เช่นว่าเรื่องกามคุณ ๕ ที่ครอบงำคนทั้งหลายทั้งปวงอยู่ ไม่ว่าจะเป็นรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ สิ่งนี้ว่าลักษณะของมันเป็นอย่างไรรู้ เช่น ในพระบาลีพูดถึงว่า อัญญา กนฺตา มนฺปา รุปา สหฺทา คนฺธา รสา โผฏฐพฺพา รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ที่น่าใคร่น่าปรารถนา น่าพอใจ แล้วก็ เย วา ปนฺสฺส เต โทหนฺติ คืออะไรทำนองนั้น แล้วก็พิจารณาถึงว่าลักษณะของมันเป็นอย่างไรรู้ เช่น รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ลักษณะของมันเป็นอย่างไรรู้ ตัวของมันเป็นอย่างไรรู้ เหตุเกิดของมันคืออะไร อัสสาทะ คือความพอใจหรือรสที่น่าพอใจของมันคืออะไร โทษของมันคืออะไร แล้วจะหาทางออกอย่างไร

กฎหมายเลือกตั้งใหม่ รู้สึกว่าวุ่นวายเหลือเกิน ลับสน มีเรื่องอยู่ทุกหนทุกแห่ง แต่คนก็วุ่นวาย คนที่อยากเป็นผู้แทน อยากใหญ่อยากโต คือพยายามหาทางทุกอย่างให้ได้มาตรงนี้ คือเมื่อไม่ได้ก็ไม่พอใจ

ได้แล้วโดนใบแดงก็ยิ่งหนักเข้าไปอีก ไม่ยอมแพ้ ผมก็สงสัยว่า มันบกพร่องหรือมีโทษที่ระบบ หรือว่ามันมีโทษที่คน สมุทัยของมันก็คืออยากได้ มันมีรสของมันที่น่าพอใจอยู่ การเมืองมันมีเสน่ห์ เป็นยาเสพติดชนิดที่ยิ่งกว่ายาเสพติดชนิดอื่น อำนาจหมายถึงอำนาจทางการเมือง อันนี้ก็เป็นส่วนที่เป็นอัสสาทะของมัน เสน่ห์ของมัน รสของมัน ลอร์ด แฮกตันท์ นักรัฐศาสตร์ของอังกฤษ เขาบอกว่าอำนาจทำให้คนเสีย อำนาจเด็ดขาดทำให้คนเสียมากที่สุด คนดีๆ อยู่ บางทีไปมีอำนาจเขาก็เสียคนได้ ทำให้คนเปลี่ยนแปลงได้ จากการทำเป็นนักการเมืองมีอุดมการณ์ จากการทำงานเพื่อชาวบ้าน เพื่อประชาชน แต่พอได้อำนาจแล้วก็อาจจะลืมประชาชนได้

พระพุทธเจ้าท่านก็เคยตรัสเอาไว้ในลภัสการะสังยุต ในสังยุตนิกายว่าด้วยลภัสการะ ชื่อเสียงทำให้ภิกษุเสียไปเป็นอันมาก ที่ยังไม่เสียก็จะเสีย ที่เสียแล้วก็มี อันนี้ลภัสการะ และชื่อเสียง ก็ขอให้ท่านทั้งหลายจงเห็นโทษของลภัสการะ

แต่ของเหล่านี้มันมีอัสสาหะคือมีรสที่น่าชื่นชม และมีเสน่ห์ของมัน แม้แต่ยาเสพติดต่างๆ เช่น บุหรี่ มันก็มีอัสสาหะของมันอยู่ อันนี้ก็ขอให้มันนสิกการ หรือ ใช้โยนิโสมนสิกการว่า จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับอะไรก็ต้อง ดูให้ชัดว่าสิ่งนั้นคืออะไร แล้วก็เหตุเกิดของมันคืออะไร เพื่อจะได้ตัดเหตุเกิดของมันเสีย ถ้าหากรู้แล้วว่าเราไม่ปรารถนาสิ่งนั้น ก็ตัดเหตุเกิดของมัน รสอร่อยของมัน หมายถึงว่ารู้ว่ามันเกิดจากอะไร แล้วค่อยหาทางออก อันนี้ก็คงผ่านไปได้

๗. คิดแบบหาคุณค่าแท้คุณค่าเทียม

ยกตัวอย่างเช่น เงินนี้มันเป็นคุณค่าเทียม ไม่ใช่คุณค่าแท้ พุดอีกทีว่ามันเป็นกระดาษเปื้อนสี ถ้าประกาศเลิก มันก็ไม่มีคุณค่า ถ้าเราตระหนักว่ามัน

๗๖ โยนิโสมนสิการ

เป็นคุณค่าเทียบไว้แลกเปลี่ยนเท่านั้น ถ้าไม่สามารถแลกเปลี่ยนได้ ก็ไม่มีคุณค่าอะไร ถ้าเราไปอยู่ในป่า ซึ่งไม่สามารถซื้อของอะไรได้เลย เงินก็ไม่มีค่างหมายอะไรเลย ผู้ชมผู้สักลูกก็ไม่ได้ เพราะนั่นมันเป็นคุณค่าแท้ ที่เราสามารถจะบริโภคได้ กินได้ เอาปัจจัย ๔ เป็นตัวตั้งก่อนก็ได้ ปัจจัย ๔ อาหาร เอาข้าว น้ำผลไม้ รวมว่าเป็นอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคนี่คือคุณค่าแท้ เพราะว่ามันสำเร็จประโยชน์ได้ด้วยตัวเองแก่ผู้ที่ต้องการหรือจำเป็นต้องใช้มัน แต่เงินนี้เรามีไว้แลกเปลี่ยนกับปัจจัย ๔ เท่านั้น ในตัวมันเองมันไม่มีคุณค่าอะไร

ถ้าหากว่ามีเงินแต่ปัจจัย ๔ ทั้ง ๔ นี้ไม่มี ก็ไม่มีคุณค่าอีก อย่างว่าไปทะเลทราย เดินทางไปทะเลทรายซึ่งไม่มีของขายเลย เราเอาเงินไปสักกระสอบหนึ่ง มันก็ไม่มีค่างหมายอะไร หรือว่าทองคำกระสอบหนึ่ง อินทผลัมกระสอบหนึ่ง มันสู้อินทผลัมไม่ได้

เคยมีเรื่องเล่าว่า ราชกุมาร ปทุมกุมาร พากรรษาไปข้ามทะเลทราย แล้วก็ไม่มีน้ำ หิวน้ำมาก ก็เลย

เจาะเลือดที่เข้าให้ภรรยาดื่ม ใช้แทนได้

ปัจจัย ๔ มันเป็นสิ่งที่มีความค่าแท้

ที่นั่นมาถึงสุขภาพ สุขภาพก็เป็นคุณค่าแท้ เพราะฉะนั้นคนเป็นจำนวนมากจึงมองเห็นอันนี้ จึงได้ยอมเสียเงินเสียทองอะไรมากมาย พอสุขภาพตนไม่ดีหรือทรุดโทรมขึ้นมา ยอมเสียเงินเพื่อซ่อมสุขภาพหรือเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่สุขภาพ แล้วก็บำบัดโรคภัยไข้เจ็บอะไรต่างๆ ยอมเสียกันมากมายเพื่อให้ได้สุขภาพ เพราะว่ามันเป็นของแท้ เป็นคุณค่าแท้ เงินนั้นมันเป็นคุณค่าเทียม ภาชิตีในทางพุทธศาสนา ท่านบอกว่า สละทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะ ผู้มีปัญญาฟังสละทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะ ฟังสละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต ฟังสละได้ทั้งทรัพย์ อวัยวะ และชีวิตเพื่อรักษาความถูกต้องหรือรักษาธรรม นั่นก็แสดงว่า ธรรมเป็นสิ่งที่มีความค่าสูงสุดในบรรดาสิ่งเหล่านั้น ทั้ง ๔ อย่างนั้น

แล้วมาถึงเรื่องคุณธรรม คุณธรรมก็เป็นคุณค่าแท้ บุญกุศลก็เป็นคุณค่าแท้ เพราะฉะนั้น ผู้ที่ฉลาด

๗๘ โยนิโสมนสิการ

มาคิดหาคุณค่าแท้คุณค่าเทียมของชีวิต ก็สามารถจะ
จ่ายเงินได้เพื่อปัจจัย ๔ เพื่อสุขภาพ เพื่อคุณธรรม เพื่อ
บุญกุศล แต่ถ้าคนที่ยอมละทิ้งสิ่งเหล่านี้ เช่นว่าปัจจัย
๔ อยู่อย่างลำบากลำบากเหมือนเศรษฐีขึ้นเหินยวทั้งหลาย
ไม่ยอมกิน ไม่ยอมสงเคราะห์ผู้อื่น เก็บแต่เงินไว้

คุณค่าแท้คุณค่าเทียมนี้สำคัญมากนะครับ ถ้า
เห็นย่ำให้สังคมเราพิจารณาโดยรอบโดยถี่ถ้วนโดยลึก
ซึ่งว่าอะไรเป็นคุณค่าแท้ อะไรเป็นคุณค่าเทียม

ในแง่หนึ่ง อย่างเรื่องของอาหาร คุณค่าแท้ก็คือ
กินเพื่อจะให้ร่างกายมีกำลัง แต่ปัจจุบันนี้คนก็ไปติดว่า
กินเพื่อให้ไปบำรุงร่างกาย สุขภาพดี อย่าไปคิดว่ากิน
อย่างไรถึงจะดี ถึงจะโก้ ถึงจะอวดศักดิ์ดา ความร่ำรวย
ความมั่งมี จะไปลักษณะอย่างนั้นไป ก็จะไปติดที่

คุณค่าเทียม ไปเข้าลักษณะที่พระพุทธเจ้าท่านห้ามว่า
ไม่กินเพื่อเล่น ไม่กินเพื่อเมา ไม่กินเพื่อความเปล่งปลั่ง
ความสวยงาม

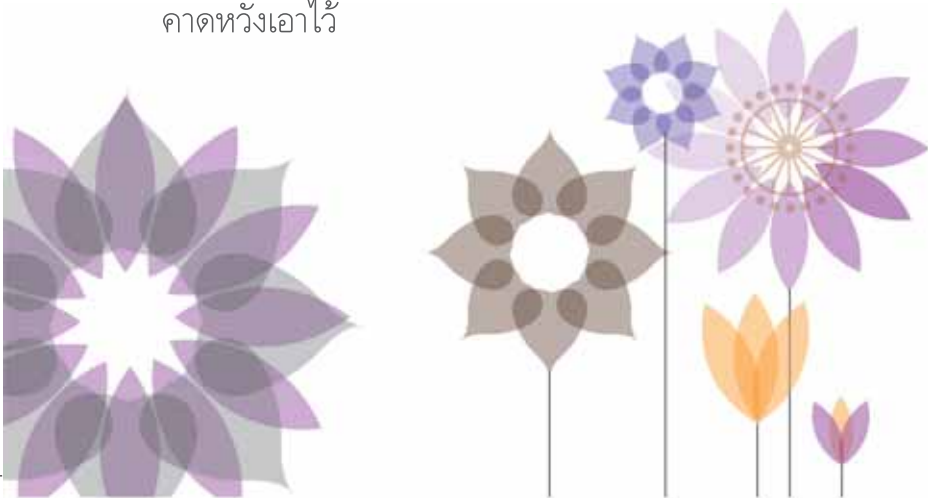
อย่างนาฬิกาข้อมือ จริงๆ ถ้าจะซื้อข้อมือหนึ่ง
ร้อยกว่าบาทก็ดูเวลาได้ อันนี้คือคุณค่าแท้ของมัน แต่
ว่าปัจจุบันนาฬิกาเรือนหนึ่งก็ราคาเป็นหลักล้านก็มี
เครื่องประดับที่มันไม่ใช่คุณค่าของมันในการดูเวลา ไป
ติดที่คุณค่าเทียมของมัน ที่จริงการสอนศาสนาให้คน
ตั้งอยู่ในคุณธรรม ให้คนอยู่ในสัมมาอาชีวะ ให้คนเป็น
คนดี มันก็เป็นคุณค่าแท้ของสังคม แต่ว่างานทางด้านนี้
ค่อนข้างจะอัศจรรย์คาดแคลน แต่ว่าในบางอาชีพมัน
ไม่มีคุณค่าอะไรต่อสังคม แต่ได้รับการสนับสนุน
มากมาย ถ้าเผื่อว่าไปชนะมาอะไรอย่างนี้ก็จะได้เงินเยอะ

ความสุขก็เหมือนกัน ก็มีความสุขอย่างแท้จริง
ความสุขอย่างเทียม เพราะฉะนั้น ถ้าอยากคิดแบบนี้
ให้สมบูรณ์ ให้เป็นประโยชน์ก็ต้องวิเคราะห์ให้ได้ ดูให้
ออกว่าอะไรเป็นคุณค่าแท้ อะไรเป็นคุณค่าเทียม

ความสุขเทียมก็เป็นความสุขที่เจออยู่ด้วยทุกข์ ถ้าใช้เป็นศัพท์ก็น่าจะเป็น อามิสสุข สุขที่มีเหยื่อ หรือ ถ้าพูดอย่างชาวบ้านหน่อยให้มันชัดออกมาหน่อยก็สุข จากอบายมุข มันก็เป็นสุขเทียม นั่งเล่นไพ่ทั้งคืน เฮ กันไป ดูว่ามีความสุข อย่างนี้มันเห็นง่าย

แต่สุขแท้ สุขเกิดจากคุณธรรม สุขจากการ บำเพ็ญความดี บำเพ็ญกุศล ขยันหมั่นเพียร มันเป็นความสุขที่แท้ แต่มันเห็นยาก ต้องมีปัญญาจักษุหน่อย มันถึงจะมองเห็น หนุ่มๆ นั่งรถไปหาสาวๆ อยู่ไกลก็ ขึ้นรถ รถก็แน่นยืนโหนไปเป็นชั่วโมง แต่ใจก็ยังมี ความสุขอยู่ทั้งๆ ที่ยืนเมื่อย เหน็บกินแล้วกินอีก ก็ ยอมทุกข์ โดยมองว่าเป็นความสุข เพื่อให้ได้สุขที่ คาดหวังเอาไว้

๘. อุปายเจ้าคุณธรรม

อันนี้ก็เหมือนข้อที่ว่า อุปปาทกมนสิการ ในข้อ ๔ เจ้าคุณธรรม เมื่อมีความเพียรหย่อนก็คิดหรือพูดให้มีความเพียรมากขึ้น พยายามคิดว่าคิดอย่างไรความเพียรมันถึงจะเกิดขึ้นมีขึ้น เช่นว่าขนาดเรามีความเพียรยังได้แค่นี้ แล้วถ้าเราหย่อนความเพียร มันจะได้อะไร ก็คงจะได้น้อยกว่านี้ คงจะแยกว่านี้ หรือว่าใครที่มีความเพียรย่อหย่อน ก็พูดให้เขามีกำลังใจมากขึ้น เช่นว่าความเพียรเป็นสิ่งที่ต้องทำ เป็นหน้าที่ของมนุษย์ที่ดีทุกคนจะต้องทำ ว่าถึงพรุ่งนี้จะต้องตายวันนี้ยังทำความเพียรได้ก็ต้องทำ ทำนองนี้เรียกว่า คิดหรือพูดเพื่อเจ้าคุณธรรม คล้ายๆ ว่าต้องให้กำลังใจใช่ไหม พูดแบบให้กำลังใจว่าเราเกิดมามันต้องทำให้ได้ เกิดเป็นคนทั้งทีอย่างที่เขาบอกว่า “เกิดมาทั้งที ต้องทำดีให้ได้ ตายไปทั้งที ต้องฝากดีตราไว้” หรือว่าบางทีก็คิดว่า ถ้าอยู่อย่างโง่ อยู่อย่างเป็นคนโง่ ถ้าเราจะแสวงหาความรู้จนถึงกับตายไป ให้ตายไปอย่างนั้นก็ยังดีกว่าอยู่อย่างเป็นคนโง่ ถ้ารอดไปก็จะเป็นคนฉลาด

มีเพื่อนผมคนหนึ่งครับ ตอนนั้นเขาเป็นเณรอยู่
เขามาจากต่างจังหวัด เจ้าอาวาสก็ดูถูกเอาไว้ว่า อย่าง
เธอไปเรียนก็ไม่สำเร็จหรอก เขาเรียนจนสำเร็จครับ
เขานึกถึงคำนี้

๙. คิดแบบอยู่ในขณะปัจจุบัน

นี่ก็คิดตามแนวสติปัญญา ตามแนวภัทเทจัตต
สูตร ตามแนวสติปัญญา ก็ลองดูซักซ้อมมากๆ ก็จะ
เห็นว่า ท่านให้คิดให้อยู่กับปัจจุบัน เช่นว่า อิริยาบถ
ปัพพะ อิริยาบถ จะยืนจะเดิน นั่งนอนอะไรก็มีสติรู้ที่อยู่
ว่า เราเดิน เรานั่ง เรานอน ยืนอยู่ก็รู้ว่ายืนอยู่นั่งอยู่ก็รู้
ว่านั่งอยู่ นอนอยู่ก็รู้ว่านอนอยู่ แปลว่าให้มีความรู้ที่อยู่
ในขณะปัจจุบัน ทุกอิริยาบถ ก็เป็นประโยชน์กับชีวิต
ประจำวันมากนะครับ ปกติความทุกข์จะเกิดโดยวิธีที่

คนเรามักจะเหนียวรั้งเอาอดีตเข้ามา คิดถึงอดีตบางอย่าง
แล้วก็มีอารมณ์ทุกข์ หรือบางทีก็ไปคว้าเอาอนาคตมาคิด

ถ้าเป็นแนวสติปัญญาท่านให้อยู่กับปัจจุบัน ผม
ได้ฟังสำนัก ๒ สำนักที่ขัดแย้งกันอยู่ คือบางท่านบอก
ว่าอย่าพูดว่าเรายืนอยู่ แต่ว่าในพระบาลีนั้นมีนะครับ
จิโต วา จิโตมเหตี ปชานาติ ยืนอยู่ก็รู้ว่าเรายืนอยู่ นั่งอยู่
ก็รู้ว่าเรานั่งอยู่ แต่บางสำนักบอกว่า มีเราไม่ได้ มีเรา
จะมีตัวตน เรายืนอยู่ก็รู้ว่าเรายืนอยู่เท่านั้น ก็ไม่มีเรา
ถ้าถือตามพระบาลีก็มีนะครับ มีคำว่าเราได้ อันนี้ก็
แล้วแต่ว่าใครจะถือพระบาลีถือตามสำนักไหนก็ว่าไป
รู้ที่อยู่ว่า คำว่าเรา หรือข้าพเจ้าเป็นสมมติสัจจะ บาง
สำนักบอกว่าให้ตัดคำว่าเราออก มีเราไม่ได้ มีเราแล้ว
เป็นตัวตน ที่นี้ถ้าถือตามพระบาลีมันก็มีเราด้วย ก็
ทำนองนี้ก็แล้วแต่ว่าเรารู้กันอยู่ว่า คำว่า เรา ข้าพเจ้า
ก็เป็นเพียงสมมติ

ที่นี้ไปถึงสัมปชัญญะปัพพะ ก็จะยิ่งละเอียดลงไป
อีก ย่อยๆ จากอิริยาบถใหญ่ ไปถึงส่วนย่อยต่างๆ
เช่นจะห่มจีวร จะใส่เสื้อผ้า จะถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ
จะดื่ม จะกิน จะอะไรทุกอย่าง ก็มีสัมปชัญญะอยู่ตลอด
สมฺปนฺนการีโหติ มีสัมปชัญญะอยู่ตลอด อยู่กับปัจจุบัน
เพราะความทุกข์จะไม่เกิดกับความคิดขณะปัจจุบัน

นี่ก็ค่อยๆ ละเอียดขึ้นมานะครับ ยิ่งในภัทเทก
รัตตสูตร ก็ยิ่งดีไม่ให้คำนึงถึงอดีต อนาคต อารมณฺเฑ
ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันก็แทงทะลุพิจารณาให้เห็นแจ้งใน
ปัจจุบันธรรม ในขณะนั้นๆ ที่ละขณะ ธรรมดาสิ่งทั้ง
หลาย ก็เกิดขึ้นที่ละขณะแล้วก็ดับไป เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป

ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก ท่านพูดถึงเรื่องอดีต
กับอนาคต ท่านบอกว่าถ้าไปคิดในแง่เป็นอารมณ์แล้ว
มาปรุงแต่งจิตให้เศร้าหมองหรือว่าให้เป็นอย่างอื่น
อย่างไรก็ตาม อย่างนั้นไม่สมควร แต่ถ้ามองอดีตและ
อนาคตเพื่อเอามาเป็นบทเรียน เป็นข้อกำหนดที่จะต้อง
ต้องปฏิบัติวางแผนอย่างนั้นได้ แปลว่า โดยอาการที่

อกุศลจะไม่เกิดขึ้น ถ้ากุศลเกิดขึ้นได้ อันนี้ก็ไปเข้ากับ
อินทริยสังวร ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ต้องสำรวมเพื่อ
บาปอกุศลจะไม่เกิดขึ้น

จิตวิทยาตะวันตกในสมัยปัจจุบันนี้ก็มี ก็พูดถึง
ให้อยู่ในปัจจุบันเหมือนกัน ว่าถ้าต้องการความสุข ไม่
ให้มีความทุกข์รบกวนก็ให้อยู่ในปัจจุบัน ก็สำเร็จ
ประโยชน์มาก อะไรที่จะเป็นประโยชน์จริงๆ ก็คือขณะ
ปัจจุบัน อะไรที่ล่วงมาแล้ว ไปทำอะไรมันไม่ได้แล้ว
นอกจากจะแก้ไข การแก้ไขมันก็เป็นปัจจุบัน ก็ต้องแก้
ในปัจจุบัน สิ่งอะไรที่มันยังมาไม่ถึง แม้แต่เรื่องที่จะ
ต้องทำพຽ່งนี้ เราก็ทำวันนี้ไม่ได้ ทำขณะนี้ไม่ได้ ก็ต้อง
ทำพຽ່งนี้ นอกจากการเตรียมการเอาไว้ นี้ก็ความคิดแบบ
อยู่ในขณะปัจจุบัน ซึ่งให้คิดไปตามแนวสติปัญญา
หรือตามแนวภทฺทเทภรตตสุตร ก็จะได้ประโยชน์ในการ
ปฏิบัติธรรม

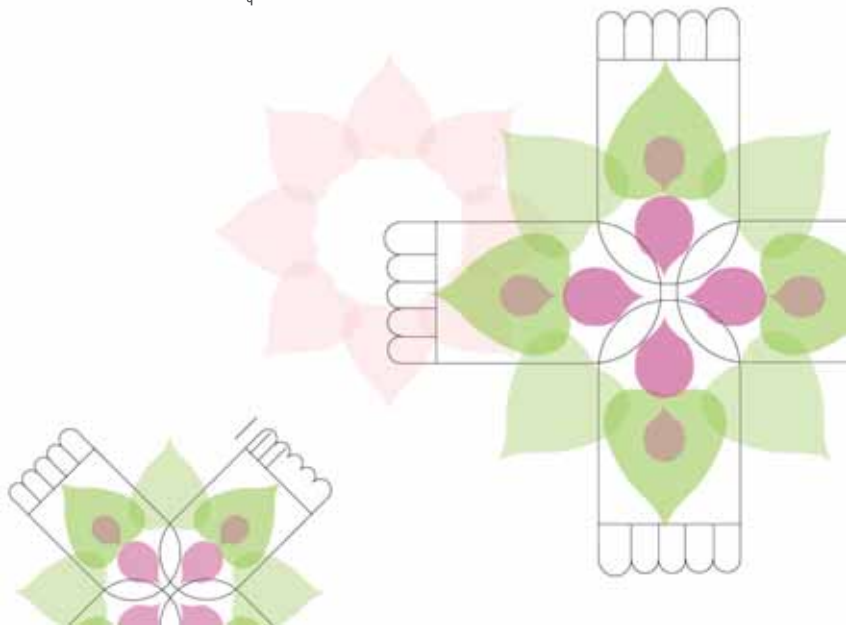

เพราะฉะนั้น ในแนวปฏิบัติก็เป็นการปฏิบัติธรรม
ที่ละเอียดอ่อน ลึกซึ้ง หรือว่าการใช้ชีวิตในปัจจุบันจะ
ให้เกิดประโยชน์ในด้านการงานหรือว่าจะไร การมี
ชีวิตอยู่ในปัจจุบัน คิดแบบในขณะปัจจุบันจะให้
ประโยชน์มากเลย เหมือนคนจะเขียนหนังสือสักหน้า
เดี๋ยวก็แวบไปอดีต แวบไปอนาคต แวบไปอยู่เรื่อย
อย่างนั้นเขียนไม่ได้ ต้องอยู่ในขณะปัจจุบัน ต้อง
ควบคุมจิตอยู่ในขณะปัจจุบันถึงจะทำได้สำเร็จ

บางคนที่เขียนหนังสือ ก่อนจะเขียนหนังสือ
ต้องดื่มเหล้าก่อน อันนี้ติดเหล้ามากกว่า ก็มีหลายคน
ก็บอกว่า ถ้าไม่ดื่มเหล้าแล้วเขียนหนังสือไม่ออก บางคน
ติดบุหรี่ พอไม่ได้สูบบุหรี่ก็คิดอะไรไม่ออก ทำอะไร
ไม่ได้ มันไปติดของเสพติดมากกว่า แต่คนที่เขาทำด้วย
สมองบริสุทธิ์จริงๆ เขามี มันเป็นข้อแก้ตัว ข้ออ้าง
เท่านั้นเอง ข้ออ้างที่จะดื่มเหล้า อ้างที่จะสูบบุหรี่ เป็น
โทษมาก เพราะว่ามันจะทำให้คุณภาพในการทำงาน
จะค่อยๆ ลดลง หมดลงเรื่อยๆ เหมือนกับม้าที่เราขี่มัน
เวลาใดที่มันรู้สึกเปลี้ยเต็มทีแล้วเจ้าของก็ใช้แล้วหวดลง
ไปมันเปลี้ย แทนที่จะให้มันได้พักผ่อนหลับนอน กิน

หญ้า กินน้ำ ให้มันมีกำลังดีขึ้น เรากลับใช้แล้วหวดลงไป
มันก็กระโจนไปพักหนึ่ง แต่สักประเดี๋ยวมันก็เปลี่ย
ลงมาอีก ถ้าทำอย่างนั้นเรื่อยๆ ไปไม่เท่าไร มันก็จะล้มลง
ตาย ก็เคยเห็นหลายท่านนะครับ ที่เขียนหนังสือเก่งๆ
แล้วก็ตีพิมพ์เล่มแล้ว ตายตั้งแต่ยังหนุ่มแหละครับ

ท่านสุนทรภู่เองก็ตีพิมพ์ไปเขียนไป แม้กระทั่งสุดท้าย
ก็ต้องตกกระกำลำบากเพราะตีพิมพ์เล่ม จนกระทั่งมาเจอ
โรงเหล้า เขาสาปเลย “ไอ้ บาบกรรมน้ำนรกเจียวอกเรา
ให้มัวเมาเหมือนหนึ่งบ้าให้หน้าอาย” ก็ดี ท่านสารภาพ
เอาไว้ เป็นออบายมุข ก็ข้อนี้ก็เป็นที่น่ารู้ครับ

๑๐. คิดแบบวิภาษวาท คือแยกประเด็นปัญหา ไม่มองปัญหาด้านเดียว

อันนี้จะเป็นประโยชน์มากในการที่จะตัดสินปัญหาอะไร มองปัญหารอบด้าน เป็นสามัญจักษุ ไม่มองปัญหาด้านเดียว พอมีปัญหาอะไรก็จะแยกแยะประเด็นออกไป แล้วค่อยวิเคราะห์ไปที่ละประเด็น แล้วก็หาคำตอบให้ได้ว่าประเด็นนั้นควรจะเป็นอย่างไร ประเด็นนี้ควรจะเป็นอย่างไร คือว่าไม่ตัดสินเด็ดขาดลงไป คือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นมันจะมีที่มา สละสมมาก่อนมาเป็นลำดับๆ

การมองปัญหาโดยเฉพาะในสังคม แยกแยะให้ถูกต้องเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ที่สังคมของเราขาดมาก ที่จะต้องเพิ่มเติมคือวิธีคิดนะครับ เราสอนให้คนคิดก็จริง แต่ว่าสิ่งหนึ่งที่เราขาดมากๆ ก็คือวิธีคิด ว่าคิดอย่างไร ควรคิดอย่างไร เหมือนกับเราบอกให้เด็กกินนม ถ้ามองให้รอบด้านเด็กไม่สามารถกินนมได้ทุกคน เพราะว่ามันไม่มีจะกิน เราสอนได้ เราพูดได้ในโรงเรียน ครูทุกคนก็สอนว่าให้เด็กกินนม แต่ว่าบางโรงเรียน

ไม่มีนมให้กิน แล้วแกจะกินได้อย่างไร เราต้องคิด
สาวไปหาต้นเหตุว่า ทำไมเด็กไม่กินนม เพราะฉะนั้น
เรื่องวิธีคิดเป็นเรื่องที่สำคัญมาก

อย่างกับสังคมทุกวัน แถวบ้านนอกทำไม่ถึงจน
จนเพราะหนึ่งเล่นการพนัน สองดื่มเหล้า สามไม่ได้
ทำงาน สี่ก็ฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม จนก็จริงแต่ไม่เห็นใครมีอะไร
ก็อยากจะมีกับเขาด้วย เห็นบ้านโน้นมีจักรยานยนต์ก็
กลัวลูกตัวเองจะน้อยหน้า ซื้อมอเตอร์จักรยานยนต์มาให้ลูก
เขามีทีวีสีก็ไปซื้อกับเขา เขามีตู้เย็นก็ซื้อ เขามีอะไร
ก็ซื้อหมด อันนี้คือสาเหตุของความจน ความไม่รู้จัก
ประมาณ มองในแง่ของการคิดแบบวิเศษชาวก็คือ
ต้องมองไปที่ต้นเหตุของความจน ถ้าจะเอาเงินแบบ
วิเศษชาวก ก็คือต้องมองไปที่ต้นเหตุของความจน ถ้า
จะเอาเงินไปกองให้เท่าไรมันคงจะไม่พอ

เหมือนเอาปลาไปแจก มีเท่าไรก็ไม่พอ สู้ให้เขา
หาปลากินเองไม่ได้ ให้เขาหาปลาให้เป็น วิธีหาปลา
ทำอย่างไร แล้วเขาก็ช่วยตัวเองได้ เราสอนให้เขาคิด
เป็น แต่เราต้องสอนวิธีคิดกับเขาด้วย ว่าเรื่องนี้ๆ

ควรจะคิดอย่างไร ถ้าคิดอย่างนี้แล้ว ผลอะไรมันจะเกิดขึ้นทำนองนี้

ขอแถมชนิดหนึ่งว่า โยนิโสมนสิการนี้ไม่ใช่ตัวปัญญาโดยตรงนะครับ แต่ว่าเป็นอุปกรณ์ให้เกิดปัญญา เป็นเหตุให้เกิดปัญญา แล้วทำให้ปัญญาใช้งานได้ดี อย่างในมิลินทปัญหา ท่านเปรียบโยนิโสมนสิการ เหมือนกับเอามือรวบกอข้าว แล้วปัญญาเป็นเคียวที่ไปตัดกอข้าวให้ขาด เพราะฉะนั้น โยนิโสมนสิการที่มีลักษณะรวมเอาข้อมูลต่างๆ มา แล้วปัญญาจะเป็นผู้ตัดสินว่าควรจะทำอย่างไร เพราะฉะนั้น โยนิโสมนสิการไม่ใช่ตัวปัญญาโดยตรง แต่ว่าเป็นต้นเหตุให้เกิดปัญญา ให้ปัญญาทำงาน

ผมขออ่านเรื่องของท่านพุทธทาสลัก ๒-๓ บรรทัด ที่ท่านสรุปเอาไว้ว่า ธรรมะที่ใช้มากที่สุดในชีวิตการปฏิบัติธรรมของท่าน

“ถ้าคะเนเหมือนกัน ก็ไม่พ้นเรื่องที่เป็นธรรมะอยู่แล้ว สติสัมปชัญญะไคร่ครวญโดยโยนิโสมนสิการ

ที่ได้รับประโยชน์มากที่สุด การเพิ่มพูนความรู้หรือ ปัญญาอีกซึ่ง มันก็มาจากโยนิโสมนสิการ ไม่ว่าจะเรื่องบ้าน เรื่องโลก เรื่องธรรมะ การรับเข้ามาด้วยวิธีใดก็ตาม ได้ฟังจากผู้อื่น อ่านจากหนังสือหรือจากอะไรก็ตาม ที่เรียกว่านอกตัวเรามา พอถึงแล้วก็โยนิโสมนสิการ ว่าเป็นความรู้เป็นสมบัติ พอจะลงมือทำอะไรก็ โยนิโสมนสิการในสิ่งที่จะทำให้ดีที่สุด มันก็ผิดพลาด น้อยที่สุด เรียกว่าไม่ค่อยจะผิดพลาดเลย เท่าที่จำได้ ในความรู้สึกอะไรที่ควรทำ จะได้ จะมี มันไม่เคยพลาด เพราะเราเป็นคนโยนิโสมนสิการตลอดเวลา และรู้สึก ว่าฉลาดขึ้นมาก็เพราะเหตุนี้ ถ้าจะเรียกว่าฉลาดนะ”

ผมขอจบโดยธรรมของท่านอาจารย์พุทธทาสเท่า
นี้ นะครับ

ประวัติย่อของ อาจารย์วศิน อินทสระ

ชาติภูมิ

เกิดที่หมู่บ้านท่าศาลา อำเภอรัตตภูมิ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ.๒๔๗๗ เมื่อจำความได้พ่อแม่ได้ย้ายไปอยู่ที่หมู่บ้านตากแดด ตำบลปากอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

การบรรพชาอุปสมบท

บวชเป็นสามเณรเมื่ออายุ ๑๓ ปีที่วัดบุปผาราม เขตธนบุรี กรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ.๒๔๙๐ และอุปสมบทเป็นภิกษุเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๗ าลศึกษา (สิก) เมื่อ ๒๔ มกราคม ๒๕๐๗

การศึกษา

- มัธยม ๘ (สมัครสอบ)
- นักรรรมเอก
- เบริยญ ๗ (ป.ธ.๗)
- ศาสตราจารย์บัณฑิต (มหามกุฏราชวิทยาลัย)
- M.A.(ทางปรัชญา มหาวิทยาลัยบานาร์ส อินเดีย)
- ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

หน้าที่การงาน

สอนวิชาศีลธรรม

- ที่โรงเรียนราชินี
- ที่โรงเรียนพาณิชยการสีลม (อาจารย์ผู้ปกครอง)
- ที่โรงเรียนเตรียมทหาร และเป็นหัวหน้าแผนกสารบัญมียศเป็นร้อยโท

สอนวิชาพุทธปรัชญาเถรวาท - มหายาน ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ประมาณ ๑๒ ปี ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๒๑ ถึง พ.ศ.๒๕๓๓)

สอนวิชาพุทธศาสนาในประเทศไทยและวิชาจริยศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ประมาณ ๑๐ ปี ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๓๓ ถึง พ.ศ.๒๕๔๓

สอนที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๖ จนถึง พ.ศ.๒๕๕๒ (รวมระยะเวลา ๔๖ ปีเต็ม)

สอนพิเศษประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับความรู้ทางพระพุทธศาสนาในวันอาทิตย์ที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏฯ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๒๕ มาจนถึง พ.ศ.๒๕๕๒ (รวมระยะเวลา ๒๘ ปีเต็ม)

บรรยายพิเศษในที่ต่างๆ ตามที่ได้รับเชิญ
บรรยายธรรมทางวิทยุตั้งแต่พ.ศ.๒๕๓๙ จนถึงปัจจุบัน โดยออกเป็นรายการสดบ้าง ใช้เทปบ้าง ปัจจุบันใช้เทป

การประพันธ์

ได้เขียนหนังสือประเภทต่างๆ เช่น นวนิยายอิงหลักธรรม อธิบายหลักธรรม ฯลฯ ตั้งแต่พ.ศ.๒๕๐๖ มาจนถึงปัจจุบัน มีประมาณ ๑๓๐ ชื่อเรื่อง บางชื่อเรื่องก็มีหลายเล่ม เช่น ทางแห่งความดี เป็นต้น

ทำนิตยสาร

เคยเป็นบรรณาธิการนิตยสารธรรมจักร ของมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๙ ถึง ๒๕๓๙

เป็นบรรณาธิการนิตยสารศุภมิตรของมูลนิธิส่งเสริมกิจการศาสนา และมนุษยธรรม (กศม.) ของวัดมกุฏกษัตริยาราม ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๔ ถึง พ.ศ.๒๕๕๑

รางวัลพิเศษ

ปีพ.ศ.๒๕๑๗ ได้รับโล่รางวัลชมเชยจากคณะกรรมการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ประเภทสารคดี หนังสือเรื่อง “จริยาบถ” ปีพ.ศ. ๒๕๑๘ หนังสือเรื่อง “จริยศาสตร์”

ปีพ.ศ.๒๕๒๕ ได้รับพระราชทานเสาเสมาธรรมจักร เป็นรางวัลในฐานะผู้บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาประเภทวรรณกรรม เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี

ปีพ.ศ.๒๕๓๓ ได้รับเกียรติคุณบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการในฐานะเป็นรางวัลชมเชยประเภทสร้างสรรค์ด้านศาสนา จากบทความเรื่อง “หลักกรรมกับการพึ่งตนเอง”

๒๒ เมษายน ๒๕๕๒ ได้รับโล่พุทธคุณูปการกาญจนเกียรติคุณ และเกียรติบัตรในฐานะผู้บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา จากคณะกรรมการวิชาการการศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สมาผู้แทนราษฎร

๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ได้รับรางวัลปูชนียบุคคลด้านภาษาไทย เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๓ จากกระทรวงวัฒนธรรม

เรื่องพระอานนท์พุทธอนุชา

เรื่อง พระอานนท์ฯ นอกจากจะได้รับความนิยมน้อยอย่างแพร่หลายในสังคมไทยแล้ว สารานุกรมวรรณกรรมโลกในศตวรรษที่ ๒๐ (Encyclopedia of World Literature in 20th Century) ได้นำเรื่อง พระอานนท์พุทธอนุชาไปสวดตีไว้ในหนังสือดังกล่าวนั้น เป็นทำนองว่า ได้ชี้ทางออกให้แก่สังคมไทยที่สับสนวุ่นวายอยู่ด้วยปัญหานานัปการ

รายนามผู้ร่วมศรัทธาพิมพ์หนังสือ “โยนิโสมนสิการ”

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๑	บ.มหพันธ์ไฟเบอร์ซีเมนต์	๑๒๗,๐๐๐
๒	บ.พรีเมียม ออโต้ จำกัด	๒๘,๐๐๐
๓	คุณปรีชา ลิมขัย	๑๓,๐๔๐
๔	คุณปัทมาภรณ์ อังสกุลวงศ์	๑๒,๑๒๐
๕	คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ม.ราชภัฏนครศรีธรรมราช	๖,๐๐๐
๖	คุณภาพศิริ จิรพิทยาเวช	๔,๐๐๐
๗	คุณไทรทิพย์ ไตรพรหม	๓,๘๐๐
๘	ด.ช.ธาวิณ-ต.ญ.ศศิภา งดงาม	๓,๖๐๐
๙	คุณมานุวัฒน์	๓,๒๐๐
๑๐	ชมรมพุทธศาสนานิกายทิพย์ แห่งประเทศไทย	๓,๐๐๐
๑๑	คุณทัศนากุลจรรย์ภัค	๒,๐๐๐
๑๒	คุณเอกชัย ตีรุ่งโรจน์	๒,๐๐๐
๑๓	คุณนรินทร์ เศวตประวิษฐกุล	๒,๐๐๐
๑๔	คุณพิรุณ จิตรยั้งยืน และครอบครัว	๒,๐๐๐
๑๕	คุณบุญธิรา มงคลปัญญา	๒,๐๐๐
๑๖	คุณณัฐ โปษยะนันท์	๒,๐๐๐
๑๗	พญ.กัลยา บำรุงผล	๑,๕๐๐
๑๘	คุณสุวิรัตน์ ชีระวณิชตระกูล	๑,๓๐๐
๑๙	คุณมาลีศรี ถนองพงษ์พันธ์	๑,๓๐๐
๒๐	คุณจิโรจน์ ศิวพรพันธ์	๑,๒๔๐
๒๑	เงินบริจาคจากสาขาและ แม่สะเรียง (มีนา)	๑,๒๑๐
๒๒	คุณพรทิพย์ ผลานูวัต	๑,๒๐๐
๒๓	พ.ต.อ.บุญเสริม ศรีชมภู และครอบครัว	๑,๑๐๐
๒๔	คุณเพียงจันทร์ พองเคียน	๑,๐๐๐
๒๕	คุณสถิตร์ นิพัทธ์นรเศรษฐ์	๑,๐๐๐
๒๖	คุณดารณี มากละเอียด และครอบครัว	๑,๐๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๒๗	พันตำรวจโทปรีดี สุขวนิช	๑,๐๐๐
๒๘	คุณอภิณหพร เพชรรวีวัฒน์	๑,๐๐๐
๒๙	ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม	๑,๐๐๐
๓๐	คุณฉันทพงศ์ มนูญากร	๑,๐๐๐
๓๑	คุณสุภาษา ประเวติยากร	๑,๐๐๐
๓๒	คุณพิมพ์พรรณ เตชชาติสิงห์	๑,๐๐๐
๓๓	คุณประภัสสร กุหลาบวงษ์ และครอบครัว	๑,๐๐๐
๓๔	คุณเตือนใจ อินทรหนองไผ่	๑,๐๐๐
๓๕	คุณนิรมล ตันติพูลธรรม	๑,๐๐๐
๓๖	พ.ต.อ.สิงขร วัฒนธำรง	๑,๐๐๐
๓๗	คุณศิวพลอย ประทีปะวนิช	๑,๐๐๐
๓๘	คุณวิรัตน์ เกษประดิษฐ์	๑,๐๐๐
๓๙	พระครูสังฆรักษ์ชัยพร จนทิวโส	๑,๐๐๐
๔๐	คุณไพโรจน์ สุขสำราญ และ คุณอนันตพรพรรณ โพธิ์ทองคำ	๑,๐๐๐
๔๑	คุณพิเศษ พจนสุนทร	๑,๐๐๐
๔๒	คุณวิชัย โพธิ์นทีไท และ ครอบครัว	๑,๐๐๐
๔๓	คุณอุดมพร สายเพชร และ ครอบครัว	๑,๐๐๐
๔๔	คุณรวีตร-คุณวัลยา แสงนิล	๑,๐๐๐
๔๕	ยอดรับบริจาคจากสาขา ๔ ซอยลาซาล	๙๕๐
๔๖	คุณอุดมพร สายเพชร และ ครอบครัว	๘๓๐
๔๗	คุณสมคิด เพ็ญธนากุล	๘๐๐
๔๘	คุณธรรมสรณ์-คุณรังษิยา จิระรังสรรค์	๗๓๐
๔๙	คุณทิวาพร หลวงบำรุง	๗๒๐
๕๐	คุณรังสิมา	๗๐๐
๕๑	คุณฉนิษฐาภัค นายกชน	๗๐๐

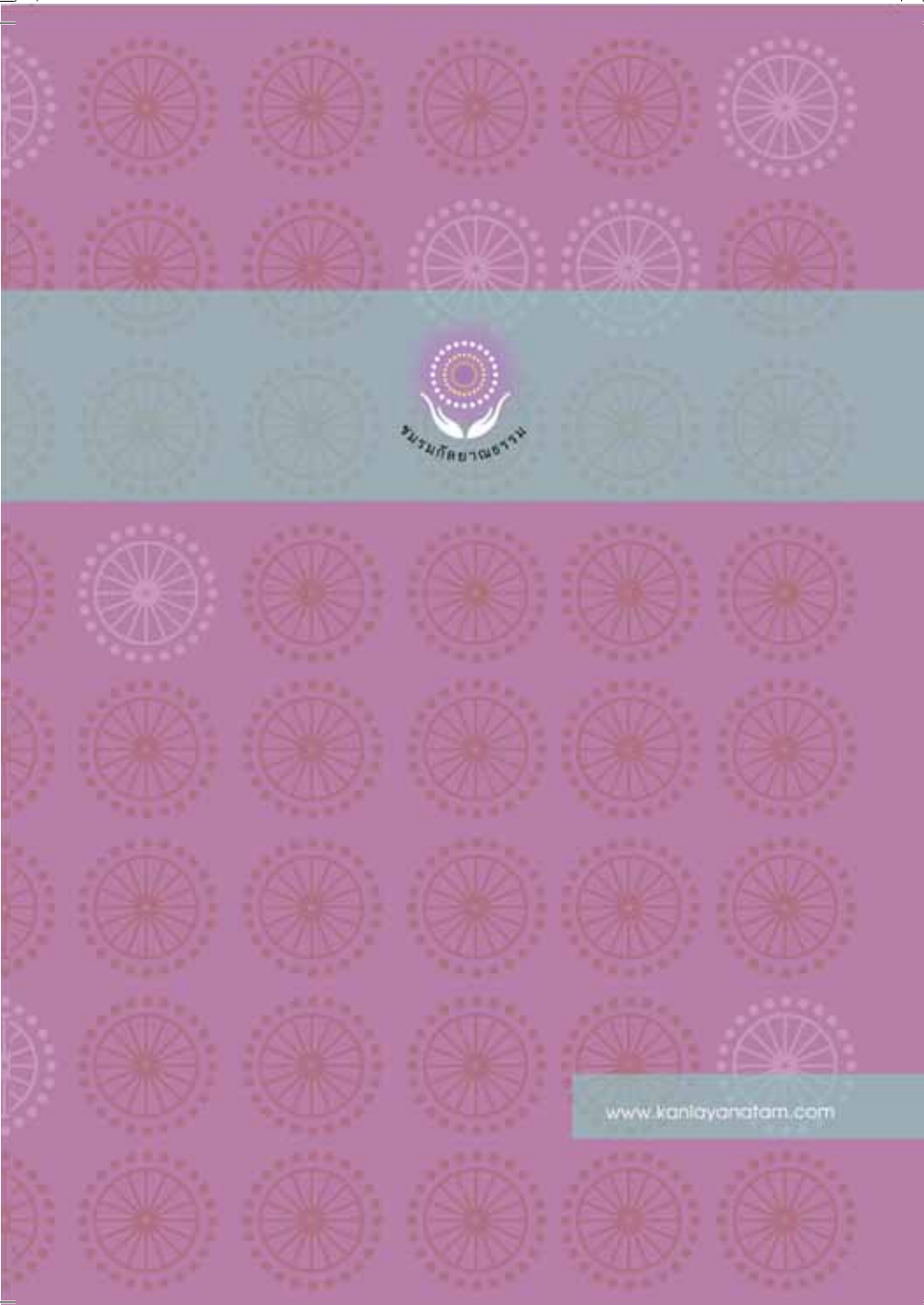
ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๕๒	คุณจิรัญบุรณ์ เกตราพูนสินไชย	๖๗๐
๕๓	คุณพีรภิตติ กิจสุบรรณ	๖๐๐
๕๔	คุณวิจิตรา สารินทร์	๖๐๐
๕๕	คุณวนิดา ทิพย์โอสถ	๖๐๐
๕๖	คุณอดิพร เขมะรังสรรค์	๖๐๐
๕๗	คุณศิริพิน โป้รุ่งทอง	๕๗๐
๕๘	คุณนิตา พรหมวงศ์	๕๖๐
๕๙	คุณอำนาจ ปาณลักษณ์	๕๐๐
๖๐	คุณจันทร์หา ทองเคียน	๕๐๐
๖๑	คุณวรรณิ มาคัฒนกิจ	๕๐๐
๖๒	คุณบัวไซ โสวัตร	๕๐๐
๖๓	ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม	๕๐๐
๖๔	คุณลีสยา วาทยานนท์	๕๐๐
๖๕	คุณกิตติพงษ์ นวลปลอด	๕๐๐
๖๖	คุณมานูมาศ ภิมย์มาก	๔๘๐
๖๗	คุณสมชาย กรวงศ์สุภัค	๔๘๐
๖๘	คุณเอื้องชัย ไชยนิลวัฒน์	๔๕๐
๖๙	อ.จินดา มาสมบูรณ์	๔๓๐
๗๐	คุณงามจิต มุทะธากุล	๔๐๐
๗๑	คุณกาญจน์ณัฐ เทอญชูชีพ	๓๕๐
๗๒	คุณสุนีย์ เจริญพงษ์	๓๐๐
๗๓	คุณวิรัชพร กลิ่งวิจิตร	๓๐๐
๗๔	พ.ต.ท.ศักดิ์ดา ทองพิทักษ์	๓๐๐
๗๕	พ.ต.ท.หญิงประณีต เพ็งระนัย	๓๐๐
๗๖	คุณสมถวิล	๓๐๐
๗๗	คุณวิวัฒน์ ธรรมมาวิรุฬห์	๓๐๐
๗๘	คุณอิงอร คงบรรเทิง	๓๐๐
๗๙	คุณวิจิตรา สารินทร์	๓๐๐
๘๐	คุณชลิตา วินวัฒนา	๓๐๐
๘๑	คุณวาปี เรืองวิเศษ	๒๘๐
๘๒	คุณค่านิ่ง บำรุงเขต และครอบครัว	๒๗๐
๘๓	คุณธีรยุทธ์ เหล่ารอด	๒๖๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๘๔	คุณสุทาร์ตน์ ตั้งถาวร	๒๖๐
๘๕	คุณพูลศรี ธนาพุทธาสวัสดิ์	๒๖๐
๘๖	คุณลิขิต ทองใบ	๒๖๐
๘๗	คุณวิภาวี ภายสมบูรณ์	๒๕๐
๘๘	คุณเป็ญจรส ภัทรบรรเจิด	๒๑๐
๘๙	คุณรัตน์รุ่ง สุขเสมอ	๒๑๐
๙๐	คุณทิพัฒน์ รุ่งพิริยะเดช	๒๑๐
๙๑	คุณสมนึก นิจจจอหอ	๒๐๐
๙๒	คุณจิรัญบุรณ์ เกตราพูนสินไชย	๒๐๐
๙๓	คุณกัญญาชญา พวงเพชร	๒๐๐
๙๔	คุณทิวาพร หลวงบำรุง	๒๐๐
๙๕	คุณอารมณ มาลัย	๒๐๐
๙๖	คุณพรจนา มุ่งการนา	๒๐๐
๙๗	คุณยุวดี อึ้งศรีวงษ์	๒๐๐
๙๘	คุณปริญญา ชัยสิงห์เหนือ	๑๘๐
๙๙	คุณวันแพ็ญ แก้วเพชร และครอบครัว	๑๖๐
๑๐๐	คุณเบญจพล คุณรักษ์	๑๕๐
๑๐๑	คุณทัศนีย์ ทองใบน้อย	๑๔๐
๑๐๒	คุณสวาย ชื่นยงค์	๑๔๐
๑๐๓	คุณเสีรวรรณ ฝอยสุวรรณ	๑๔๐
๑๐๔	คุณประทีป สายรัตน์	๑๔๐
๑๐๕	คุณธนาวุฒิ ธิปินโน	๑๒๐
๑๐๖	คุณผลองชัย คงบันเทิง	๑๑๐
๑๐๗	ด.ญ.กวิณา แก้วเพชร และครอบครัว	๑๑๐
๑๐๘	คุณชานีญา	๑๑๐
๑๐๙	คุณสุภาพร แก้วกาญจนดิษฐ์	๑๑๐
๑๑๐	พ.จ.อ.หญิงจุฑามาศ ธรรมบัวชา	๑๑๐
๑๑๑	คุณกาญจนา ผางดี	๑๐๐
๑๑๒	คุณสุมณฑา ย้งหัตถ์ และครอบครัว	๑๐๐
๑๑๓	คุณปัทมา กาศรี	๑๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๑๑๔	คุณประชา ชาญยังยงค์	๑๐๐
๑๑๕	คุณสุชสันต์ - คุณสุจิตรา ทองพัช	๑๐๐
๑๑๖	คุณเนาวรัตน์ ไตรพรหม	๑๐๐
๑๑๗	คุณสุนีย์ แซ่ลี	๑๐๐
๑๑๘	คุณกุลธิดา ภัทรโชคช่วย	๑๐๐
๑๑๙	คุณลิลลี่ ภัทรโชคช่วย	๑๐๐
๑๒๐	คุณเขาวริน ภัทรโชคช่วย	๑๐๐
๑๒๑	คุณรัตนา มธูรส	๑๐๐
๑๒๒	คุณสุนทร สุภาพเชตชิต	๑๐๐
๑๒๓	คุณปัญญา ติวงษ์ และครอบครัว	๑๐๐
๑๒๔	คุณอำนาจ ปลอดโปร่ง	๑๐๐
๑๒๕	คุณสิทธิธินิชา วงศ์วิลาศ	๑๐๐
๑๒๖	คุณแสวง - คุณสมบุญ โค้งสูงเนิน	๑๐๐
๑๒๗	ด.ญ.หทัยรัตน์ คงวิชาญคุปต์	๑๐๐
๑๒๘	คุณจินต์ศุจี โค้งสูงเนิน	๑๐๐
๑๒๙	คุณจรจชินารถ ทรงบรรพต	๑๐๐
๑๓๐	คุณนาถอนงค์ ทรงบรรพต	๑๐๐
๑๓๑	คุณแสงจันทร์ ตั้งธราธร	๑๐๐
๑๓๒	พ.ต.อ.กิตติพงษ์ วิเศษสงวน	๑๐๐
๑๓๓	คุณสุมาลี ศิริพยัคฆ์	๑๐๐
๑๓๔	คุณปวันรัตน์ ปภาณอ้อพันธ์	๑๐๐
๑๓๕	น.ต.ชัยชัย ทองชื่น	๑๐๐
๑๓๖	คุณสุพัตรา กลิ่นระคนธ์	๑๐๐
๑๓๗	คุณแสวง - คุณสมบุญ โค้งสูงเนิน	๑๐๐
๑๓๘	คุณจินต์ศุจี โค้งสูงเนิน	๑๐๐
๑๓๙	คุณจรจชินารถ ทรงบรรพต	๑๐๐
๑๔๐	คุณนาถอนงค์ ทรงบรรพต	๑๐๐
๑๔๑	คุณฐาณิสสรณ์ อ่ำสวัสดิ์	๙๐
๑๔๒	คุณเกศกนก โพธิกุล	๗๐
๑๔๓	คุณฤทัยภรณ์ อยู่หนู	๗๐
๑๔๔	คุณโยธิน หวังกิตติกาล	๖๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๑๔๕	คุณสุวรรณี อัครมานะศักดิ์	๖๐
๑๔๖	คุณไพบุลย์ จงนิคะ	๖๐
๑๔๗	ทพญ.อารัตน์ หงส์คุษณี	๖๐
๑๔๘	คุณนิเวศ หมูยา	๕๐
๑๔๙	คุณจางุณี จงสวัสดิ์	๕๐
๑๕๐	คุณสิทธิชัย ปัญธิวงน่าน	๕๐
๑๕๑	คุณเกษร ส้ารวมจิต	๕๐
๑๕๒	คุณไพโรจิต อาจท่า	๕๐
๑๕๓	คุณโกวิท ทริกุลรักษ์	๕๐
๑๕๔	คุณก่าพล หนองยาง	๕๐
๑๕๕	คุณมานะ นาวิน	๕๐
๑๕๖	คุณสมปอง ศรีแป๊ะบัว	๔๐
๑๕๗	คุณอรพิมล โพธิ์คง	๔๐
๑๕๘	คุณชุตินญา ธรรมสถานวสุ	๔๐
๑๕๙	คุณนภาพมณ พุ่มลีนิจ	๔๐
๑๖๐	คุณปราณี มหาราลี	๔๐
๑๖๑	คุณมนตรี หลงมาดี	๓๐
๑๖๒	คุณสมหวัง พาพิมพ์	๓๐
๑๖๓	คุณณิชนัน ขั้วชานาน	๓๐
๑๖๔	คุณสมทรง บุญมาก	๓๐
๑๖๕	คุณชุตินญา มุลกัญญา	๒๐
๑๖๖	คุณศิริพันธ์ เขือกโสภา	๒๐
๑๖๗	คุณศรีรัตน์ทิพย์ ประเสริฐเลิศ	๒๐
๑๖๘	ด.ญ.เปรมมิตา ฉายอ่วม	๒๐
๑๖๙	คุณอำนาจ สมบูรณ์ทรัพย์	๒๐
๑๗๐	ด.ญ.จิตารัตน์ วงษาราช	๒๐
๑๗๑	คุณนงนาค์ ตึกปากเกร็ด	๒๐
๑๗๒	คุณสุวิภา รุ่งสิน	๒๐
๑๗๓	คุณอรพิมล โพธิ์คง	๒๐
๑๗๔	คุณเพ็ญภัทร ไพศาลวีรศักดิ์	๑๐
๑๗๕	คุณเพิ่มพงษ์ - ด.ช.เอกสิทธิ์ ธนพิพัฒน์สังจา	๑๐
รวมครุฑาทั้งสิ้น		๓๔๙,๒๘๐

www.kanlayanatam.com